

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SəS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

Ilham Aliyev

SəS

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 231 (5462) 16 dekabr 2017-ci il. "Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı. Qiyməti 40 qəpik

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində
bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Şəh 2

Azərbaycanın gənc
alimlərinin birinci qurultayı
keçirilib

8

Mübariz Qurbanlı
vətəndaşları qəbul edəcək

9

Azərbaycanda investisiya
təşviqi mexanizmi uğurla
fəaliyyət göstərir

10

Siyavuş Novruzov:
"Növbədənkənar seçkilərlə
bağlı məlumatlar
təxribatdır"

9

Ziyafrət Əsgərov: "Ordunun
daxili siyasetə aidiyəti
yoxdur"

9

Pirallahıda növbəti ağacəkmə
aksiyası keçirilib

6

14

25 qanuna
dəyişiklik edildi

12

BSU-da "Elçinin "Baş"
romani struktur-funksional
təhlil müstəvəsində" adlı
monografiyanın təqdimat
mərasimi olub

16

Ronaldo növbəti
rekorda imza atub

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərinə səfərə gəlib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də Sumqayıt şəhərinə səfərə gəlib. AZƏRTAC xəber verir ki, dövlətimizin başçısı ümummilli lider Heydər Əliyevin şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsini ziyarət edərək önnən gül dəstəsi qoydu. Sumqayıt Şəhər icra Həkimiyətinin başçısı Zəkir Fərəcov Prezident İlham Əliyevə abidənin yerləşdiyi Heydər Əliyev parkında və şəhərdə görülen işlər barədə ətraflı məlumat verdi.

Prezident İlham Əliyev “Baku Steel Company” MMC-nin Sumqayıt boruyayma zavodunun yenidənqurmadan sonra açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də “Baku Steel Company” MMC-nin Sumqayıt boruyayma zavodunun yenidənqurmadan

sonra açılışında iştirak edib. Dünyada maliyyə və iqtisadi böhranın davam etdiyi bir dövrdə Azərbaycan iqtisadiyyatı sürətli inkişaf edir. Prezident İlham Əliyevin tapşırıqlarına uyğun olaraq iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun və sənayenin əsaslı şəkildə inkişafı başlıca prioritetlərdəndir. Qarşıya qoyulan əsas məqsədlərdən biri də ölkəmizin bütün regionlarında sənayeni daha da inkişaf etdirməkdir. Ölkənin qeyri-neft sektoruna yönəldilən investisiyalar Azərbaycan iqtisadiyyatının daha da inkişafına və keyfiyyətli yerli mehsullar istehsalının genişləndirilməsinə hərtərəfli təkan verir. Bu baxımdan “Baku Steel Company” MMC-nin Sumqayıt boru-

yayma zavodu ölkə iqtisadiyyatına mühüm töhfədir. Bu cür zavodların fəaliyyəti ölkə iqtisadiyyatının sənayeləşdirilməsinin sürətləndirilməsinə, yeni təşəbbüsler nəzərə alınmaqla sənayenin modernləşməsinə, rəqabətqabiliyyətli müasir və prioritet istehsal sahələrinin yaradılmasına, sənayenin innovasiyalar əsasında inkişafının və yeni iş yerlərinin açılmasının təmin edilməsinə xidmət edir. Hazırda enerjidən səmərəli istifadə edilən, yüksək əlavə dəyər yaradan və ən son elmi-texniki yeniliklərə əsaslanan rəqabətqabiliyyətli sənaye istehsalının genişləndirilməsi üçün respublikamızda yenidənqurma tədbirləri ardıcıl xarakter daşıyır. “Baku Steel Company”

MMC-nin Sumqayıt boruyayma zavodunda da bu istiqamətdə tədbirlər davam etdirilir.

AZƏRTAC xəber verir ki, “Baku Steel Company” MMC-nin müşahidə şurasının sədri Rasim Məmmədov dövlətimizin başçısına görülən işlərlə bağlı ətraflı məlumat verdi. Bildirildi ki, Azərbaycan boruyayma zavodu 1947-ci ildə yaradılıb, tam gücü ilə istehsal fəaliyyətinə isə 1952-ci ilin dekabrında başlayıb. Keçmiş SSRİ ərazisində tikişsiz boru istehsal edən 26 müəssisədən biri olan bu zavodda çalışanların sayı 12 min nəfər, onun illik istehsal gücü isə 1 milyon ton məhsul təşkil edib. 1979-cu ildə ulu ön-

dər Heydər Əliyevin tapşırıqına əsasən zavodun ərazisində neft sənayesi üçün qazma borularının istehsalı sahəsi yaradılıb. Bunu da zavod keçmiş SSRİ məkanında qazma borusu istehsal edən 3 müəssisədən birinə əvvərilib. Zavodda istehsal olunan qazma, qoruyucu, nasos-kompressor, neft-qaz boruları, həmçinin ümumi təyinatlı borular neft və maşınçayırma sənayesində geniş istifadə edilib. 1995-ci ildə zavod fəaliyyətini tamamilə dayandırıb. İstehsal sahələri və qurğuları texniki cəhətdən yararlı hala düşüb.

Ardı Səh. 3

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Əvvəli Səh. 2

2016-ci ilin oktyabr ayında "Baku Steel Company" MMC-nin oksigen zavodunun açılışı zamanı Prezident İlham Əliyev Sumqayıt boruyama zavodunun əsaslı yenidən qurulması ve fəaliyyətə başlaması barədə tapşırıqlar verib. Həmin tapşırıqlar əsasında zavod qısa müddət ərzində yenidən qurulub ve fəaliyyətə başlaması üçün tam hazır vəziyyətə getirilib.

Dövlətimizin başçısı zavodu işe saldı. Məlumat verildi ki, yenidənqurmadan sonra zavodun illik istehsal gücü 90 min tondan 200 min tona çatdırılıb. Müəssisədə quraşdırılan müasir avadanlıq keyfiyyətli məhsul əldə etməyə imkan

zidenti olan "STP" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti müxtəlif istehsal sahələri üzrə ixtisaslaşmış zavodlar kompleksidir. "SOCAR Polymer" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin illik istehsal gücü 180 min ton polipropilen və 120 min ton yüksək sıxlaklıq polietilen təşkil edəcək. Bu, son 40 ildə öz növünə və miqyasına görə Azərbaycanın neft-kimya sənayesində həyata keçirilən ən böyük layihələrdən biridir.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidentləri arasında "Alco Lubricant Company" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti də var. Burada il ərzində avtomobil, hava və dəniz nəqliyyatında, kənd təsərrüfatı, sənaye və energetikada istifadə olu-

verir. Quraşdırılan avadanlıq dünyanın bu sahədə aparıcı şirkətlərinin məhsuludur. Müəssisədə 531 nəfər daimi işlə təmin edilib ki, onların da orta aylıq əməkhaqqı 1500 manatdır. Zavodda 3 növbə üzrə 24 saatlıq rejimdə fəaliyyət göstərən 180 yerlik yemekxana inşa edilib. Müəssisənin mərkəzi sınaq laboratoriyası ABŞ, Avropa, Çin və Tayvanda istehsal olunan müasir avadanlıqlarla təchiz edilib. Laboratoriyyada metalin bərkiliyi, möhkəmliyini, axma həddini və nisbi uzanmasını təyin edən avadanlıq quraşdırılıb, mikro və makrostruktur analizlər üçün hər növ mikroskoplar, metalin kimyəvi tərkibini təyin etmek üçün spektrometr qoymulub. Azərbaycan istehsalı olan borular daxili bazarda satılmaqla yanaşı, xarici ölkələrə də ixrac ediləcək. Müəssisənin məhsullarının Almaniya, Hollandiya, Belçika, İtaliya, Avstriya, Türkiye, Rusiya, Qazaxıstan, Litva və Ukraynaya ixracı nəzərdə tutulur. Zavodun ərazisində geniş abadlıq işləri aparılıb, 38 min kvadratmetr sahəde yaşıllıq sahəsi salınıb.

Sonda xatire şəkli çəkdirildi.

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt

Kimya Sənaye Parkında olub

Dünen Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında görülen işlərlə tanış olub, yeni müəssisələrin təməlqoyma və açılış mərasimlərində iştirak edib. AZERTAC xəber verir ki, iqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev

dövlətimizin başçısına burada görülen işlərlə bağlı məlumat verdi. Bu layihə Prezident İlham Əliyevin 2011-ci ilde imzaladığı Fərmana uyğun olaraq həyata keçirilib. Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının ümumi ərazisi 505,64 hektardır. Ərazidəki köhne binalar və qurğular sökülb, parkın müasir tələblərə cavab verən infrastrukturunun birinci mərhəlesi üzrə tikinti-quarşdırma işləri başa çatdırılıb.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında, həmçinin inzibati binanın, laboratoriaların, texniki peşə məktəbinin, işçilər və tələbələr üçün yataqxana binasının, sərgi-konfrans və logistika mərkəzlerinin, gömrük, tibb, dəmir yolu və yanğınsöndürme məntəqələrinin, anbarların, yükləmə-boşaltma mərkəzlərinin və digər obyektlərin yaradılması işləri davam etdirilir. Diqqətə çatdırıldı ki, parkın re-

nan müxtəlif növ yüksək keyfiyyətli 30 min ton sürükü yağlarının istehsalı nəzərdə tutulub. Almaniya texnologiyası əsasında yaradılan müəssisədə 100 nəfər daimi iş yeri ilə təmin olunacaq. "MST Engineering Services" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətində ABŞ-in Parker texnologiyası əsasında ilde 30 min ədəd yüksək təzyiqə davamlı xortum və fitinq istehsalı nəzərdə tutulur. Bu məhsullara neft-kimya, maşınqayırma və digər sənaye sahələrində böyük tələbat var. "Bakı Əlvə Metallar və Ferroerintilər Zavodu" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti İtaliya texnologiyası əsasında yaradılacaq. Burada istehsal olunacaq məhsullar daxili bazarın tələbatını tam ödəmək yaxşı, xarici bazarlara da ixrac edilecek. Silisium və Kalsium istehsalat Müəssisəsində ilde 5 min ton tikinti qatqları istehsal olunacaq. "Azerbaijan Fibro Cement" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətində ilde 6 milyon kvadratmetr fibro-sement lövhələr istehsal ediləcək. "Tabaterra" Qapalı Sehmdar Cəmiyyətində isə ilde 7 milyard ədəd siqaret istehsalı nəzərdə tutulub. Bildirilib ki, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında 67 MVT gücündə 110/35/6.3 KV-luq yarımtansianın inşası da başa çatdırılıb.

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Əvvəli Səh. 3

Sonra Prezident İlham Əliyev parkın ərazisində "AzerFloat" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin termoformasiya metodu ilə şüx istehsalı zavodunun təməlini qoydu. Məlumat verildi ki, "AzerFloat" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Almanıyanın bu sahədə böyük təcrübəsi olan "HORN Glass Industries AG" şirkətinin texnologiyası əsasında yaradılacaq. Müəssisədə il ərzində termoformasiya metodu ilə 8 milyon kvadratmetr şüx istehsal olunaçaq. Zavodda istehsal ediləcək məhsulların yüksək keyfiyyəti ilə yanaşı, rəqabətqabiliyyəti olmasına da xüsusi diqqət yetiriləcək. Müəssisənin istifadəyə verilməsi ilə Azərbaycanın bu sahədə ixrac potensialı da güclənəcək. Zavodun mehsullarının Rusiya, Gürcüstan və Orta Asiya ölkələrinə ixrac edilməsi planlaşdırılır. Burada 180 nəfər işlə təmin olunacaq. Dövlətimizin başçısı Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının ərazisində "Azərxalça" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin yunayıcı-boyaq fabrikinin de təməlini qoydu. Müəssisədə yun ipliklər və təmiz yun istehsal ediləcək. Fabrik İtalya, Fransa və Türkiye texnologiyası ilə fəaliyyət göstərəcək. Müəssisədə ilde 370 ton iplik və 195 ton təmiz yun istehsalı nəzərdə tutulur. Burada əhalidən alınan xam yun emal ediləcək, daha sonra onlardan ipliklər və təmiz yun əldə olunacaq. Fabrikdə, həmçinin boyaya prosesi de həyata keçiriləcək. İdxaldan asılılığı azaldacaq bu fabrikdə 100 nəfər işlə təmin ediləcək. Daha sonra Prezident İlham Əliyev Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında "Gilan Sənaye Qrupu"na daxil olan "Aqrokimya Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin pestisidlər istehsalı zavodunun birinci mərhələsinin açılışında iştirak etdi.

Məlumat verildi ki, ümumi ərazisi 18,3 hektar olan zavodun istehsal sahəsi 21,4 min kvadratmetrdir. Kompleks 5 istehsal, 4 qablaşdırma, 5 məhsul və xammalsaxlama bölmələrindən ibarətdir. Müəssisənin birinci mərhələsinin illik istehsal gücü 20 min tondur. Burada 145 çeşiddə pestisid istehsal ediləcək və məhsulun keyfiyyəti zavodun daxilində beynəlxalq standartlara uyğun qurulmuş laboratoriya məyyən ediləcək. Bu müəssisənin yaradılmasına iqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığı Kəmək Milli Fondu tərəfindən 9,5 milyon manat güzəştli kredit verilib. Zavod İtalya və Türkiyənin aparıcı şirkətlərinin en son texnologiyalarından istifadə olunmaqla qurulub. İstehsalda gələcəkdə yerli xammaldan daha çox istifadə ediləcək nəzərdə tutulur. İdxal olunan məhsullarla müqayisədə yerli istehsalın üstünlüyü 35-40 faiz teşkil edir. Perspektivdə isə bir sira məhsul növlərinin xammal təminatı yerli istehsal hesabına təmin olunaçaq və ixrac potensialı yaranacaq. Bunlardan əlavə, zavodun ərazi-

sində inzibati bina, yeməkxana, laboratoriya, qazanxana və su anbarları var. Zavodda 100 yeni iş yeri yaradılıb. Layihənin ikinci mərhələsində bəzi məhsulların xammalının və yarpaq gübəri istehsalının təşkil olunması nəzərdə tutulur. Hazırkı ölkənin pestisidlərə olan tələbatı 9,1 min ton təşkil edir. Bununla yanaşı, 182 min hektar ərazidə yaradılmışa olan aqro-parkların, 463 hektar sahədə istixana təsərrüfatlarının və əlavə 36 min hektarda əkilməsi nəzərdə tutulan şəkər çuqunduru sahələrinin pestisidlərə olan tələbatı 681 ton proqnozlaşdırılır. Beləliklə, ölkənin pestisidlərə olan ümumi tələbatı 9,8 min ton təşkil edəcək. Zavodun fəaliyyətə başlaması bu məhsullara olan daxili tələbatın tam ödənilməsinə imkan verəcək. Dövlətimizin başçısı müəssisəni işe saldı. Sonra Prezident İlham Əliyev parkın ərazisində "STDC" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Məlumatların Emalı, Qeydə Alınması və Ötürülməsi Mərkəzinin açılışında iştirak etdi.

Bildirildi ki, burada ABŞ texnologiyasından istifadə olunacaq. Bu layihə yeni iş yerlerinin yaradılması baxımından da əhəmiyyətdir. Belə ki, müəssisədə ilkən mərhələdə 100 nəferin işlə təmin olunması nəzərdə tutulur. Data Mərkəz işə düşdükdən sonra Azərbaycanda "blockchain" in tətbiqi artacaq.

Sonra Prezident İlham Əliyev müəssisənin kollektivi ilə görüşdə çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı:

- Bu gün Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında bir neçə müəssisə fəaliyyətə başlayır, bir neçə müəssisənin isə təməli qoyulub. Bu, çox gözəl, əlamətdar hadisədir. Bu, bir daha onu göstərir ki, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının yaradılması çox düzgün və vaxtında verilmiş qərardır. Bu gün dörd müəssisənin açılması qeyd olunur, üç müəssisənin isə təməli qoyulub.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının yaradılması Azərbaycanda sə-

naye sahəsində aparılan siyasetin təzahüründür. Bu ərazidə dövlət tərəfindən bütün lazımi tədbirlər görülmüşdür. Beş yüz hektar sahədə bütün kommunikasiya, rabitə, nəqliyyat, bir sözə, bütün infrastruktur layihələri dövlət tərəfindən icra edilmişdir. Özəl sektor isə öz növbəsində ölkəmiz üçün vacib olan sahələrə investisiya qoyuluşunu təmin edib. Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının timsalında biz dövlət-özəl sektor tərəfdəşliğinin gözəl nəticələrini görürük. Bu müəssisələrde minlərlə insan işlə təmin olunur. Hazırkı parkın 15 rezidenti var. Qoyulan və qoyulacaq sərmayelerin məbləği milyardlarla dollar həcmindədir. Əger biz hələ ki, işə davam edən bütün layihələri de nəzərealsa, 2,7 milyard dollar sərməye qoyuluşu nəzərdə tutulur.

Bu gün ölkə iqtisadiyyatı, sənaye potensialı üçün vacib olan müəssisələr fəaliyyətə başlayır. O müəssisələr ki, idxləndən asılılığı aradan götürür. Bu, məni çox sevindirir. Çünkü bizim əsas məqsədlərimizdən biri de odur ki, yerli istehsal artsın, iş yerləri yaradılsın və idxləndən asılılıq azalsın. Bu gün böyük şüx zavodunun təməli qoyuldu. Bu zavod fəaliyyətə başlayandan sonra artıq Azərbaycanda şüx idxali dayandırılacaq. Əksinə, Azərbaycan özü şüxələri ixrac edəcək. Nəzərealsaq ki, bu gün Bakıda və digər şəhərlərdə yüzlərlə yaşayış binası, müasir göydələnlər tikilir, şüxətə tələbat çox böyük olacaq. Siz bilirsiz ki, biz son vaxtlar xalçaçılığın inkişafına çox böyük diqqət göstəririk və artıq qısa müddət ərzində on xalça fabrikı açılıb. Gelən il də on fabrik açılacaq və bütövlükdə otuz xalça fabrikinin yaradılması nəzərdə tutulur. Əlbəttə ki, bu fabriklərin uğurlu fəaliyyəti üçün yerli xammal lazımdır və əyirici-boyaq fabrikinin təməli də bu gün qoyulub. Bu, dövlət investisiyası hesabına yaradılacaq müəssisədir. Beləliklə, biz bütün xalçaçılıkları, həm bu fabriklərdə çalışıran, eyni zamanda, fərdi qaydada işləyən xalça ustalarımızı öz xammalımızla təmin edəcəyik. Bu gün, eyni za-

sidir və həm də böyük biznes sahəsidir. Bir sözə, bir gündə Sumqayıtda, görün, yeddi müəssisəyə tekan verilir, onların fəaliyyəti təmin edilir. Əger biz Sumqayıt Kimya Parkının digər rezidentlərini də əlavə etsək, görərik ki, bu, doğrudan da dünya miqyasında böyük bir sənaye mərkəzidir. Çünkü hazırda "SOCAR Polymer" və karbamid zavodlarının tikintisi davam edir. Bu iki layihənin ümumi sərməye həcmi 1 milyard 700 milyon dollardır. Bu, bize imkan verəcək ki, həm yerli istehsalı, yerli xammalı təmin edək, həm də ki, böyük ixrac imkanları yaradılacaq. Qeyd etdiyim kimi, bu sənaye parkında bütövlükdə 15 rezident var. Həm xarici, həm də daxili investorlar burada fəaliyyət göstərirler. Əger biz vaxtında bu qərarı qəbul etməsəydi və dövlət öz tərəfindən bütün lazımi tədbirləri görməseydi, o cümlədən maliyyə dəstəyini göstərməsəydi, əlbəttə ki, bu gün bu park da olmayıcaqdı və biz bu gözəl imkanlardan məhrum ola bilərdik. Əminəm ki, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının fəaliyyəti geləcəkdə daha da genişləndiriləcəkdir. Burada böyük ərazilər var, yeni layihələr təqdim olunur, yeni layihələr nəzərdən keçirilir. Ona görə bu parkın çox böyük gələcəyi var. Sumqayıt bu gün Çanubi Qafqazda Bakıdan sonra ikinci böyük sənaye şəhəridir. Burada yaradılan sənaye müəssisələri en yüksək standartlara cavab verir. Bu, yeni iş yerlerinin yaradılması deməkdir. Mənə verilen məlumatla görə, hazırda Kimya Sənaye Parkında 8 mindən çox insan işləyir - həm tikintidə, həm də müəssisələrin idarə olunmasında. Gələcəkdə bu rəqəm dəha da artacaq. Deməli, Sumqayıtda işsizlikle bağlı bütün məsələlər öz həllini tapacaq. Biz gələcəkdə də Sumqayıtin hərəkəflə inkişaf üçün öz dəstəyimizi verəcəyik. O ki qaldı, sənaye zonalarının yaradılmasına, bu proses ölçəndə geniş vüsət alıb. Neftçala Sənaye Mehəlləsi fəaliyyətə başlayıb, Hacıqabul, Masallı, Sabirabad rayonlarında oxşar zonalar yaradılır. Mingəçevir Yüngül Sənaye Parkında birinci böyük fabrikin açılışı gələn ilin əvvəlində nəzərdə tutulur. Yəni, Azərbaycanda sənayeləşmə prosesi sürətlə gedir. Bunun təməlində bizim siyasetimiz, xarici və yerli investorların inamı dayanır. Çünkü ancaq sabit olan ölkələrə investisiya cəlb olunur. Azərbaycan o ölkələrdən ki, çox gözəl beynəlxalq nüfuzla malikdir, iqtisadi cəhətdən uğurla inkişaf edir. Davos Forumunun hesablamalarına görə, ölkə iqtisadiyyatlarının rəqabətqabiliyyətliliyinə görə biz 35-ci yerdəyik. Bu gün Sumqayıtda bu 7 müəssisənin, bundan əlavə, bu müəssisələri qidalandıran yarımstånsiyaların fəaliyyətə başlaması bizim düzgün siyasetimizi bir daha göstərir və biz 2017-ci ili uğurla başa vururuk.

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Əvvəli Səh. 4

Sumqayıtin ümumi inkişafı məni çox sevindirir. Mən on səkkizinci dəfədir ki, Sumqayıtda sefərdəyəm. Bu il ikinci dəfədir ki, gəlməşəm. Şəhərdə bütün infrastruktur layihələri demək olar ki, başa çatmaq üzrədir. Fasiləsiz içmeli su ilə təminat 94 faizə çatıbdır, qazlaşma 100 faizdir, elektrik enerjisi ilə heç bir problem yoxdur, yeni yollar salınır. Biz bu il Bilğət-Sumqayıt sahilboyu yeni yoluñ salınmasını təmin etdik. Sosial obyektlər, məktəblər, xəstəxanalar, Olimpiya kompleksi, Paralimpiya mərkəzi, "ASAN xidmet" mərkəzi yaradılıb. Bu gün biz "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayının əsaslı təmirdən sonra açılışını qeyd edəcəyik. Yəni, həm sosial, həm iqtisadi sahədə, sənaye sahəsində çox böyük inkişaf var. Sumqayıt bulvarı isə, - mən bunu bulvarın açılışında da demişəm", - bir möcüzədir. Çünkü qısa müddət erzində bələ bulvarın salınması doğrudan da çox böyük hadisədir. İnsanların rahat yaşaması, işlə təmin olunması üçün bütün işlər görülür. Bir daha demək istəyirəm ki, Sumqayıt dünya miqyasında böyük müasir sənaye mərkəzinə çevrilir. Bir məsələni də qeyd etməliyəm ki, bütün müəssisələr ən yüksək eko-loji standartlara malikdir. Bunu mən xüsusi tapşırılmışdım. Çünkü bilirsiniz ki, vaxtılıq Sumqayıtin ekoloji vəziyyəti çox ağır idi. Hətta bütün beynəlxalq reytinqlərdə dünyanın ekoloji cəhətdən ən problemli şəhərlərindən biri idi. Bu gün isə Sumqayıt ekoloji cəhətdən bəlkə də en güzel və təmiz şəhərlərdən biridir. Bax, biz buna nail ola bilmişik. Buna görə Sumqayıtin ekoloji vəziyyətinin daim yaxşılaşdırılması diqqət mərkəzindədir və bu gün buranın təmiz havası, gözəl iqlimi əminəm ki, sumqayıtlılar üçün də çox önemlidir. Biz illi uğurla başa vururuq. On bir ayda sənaye istehsalı qeyri-neft sahəsində 3,5 faiz, qeyri-neft iqtisadiyyatımız 2,4 faiz, kənd təsərrüfatı 4 faizdən çox artıbdır. Budur, əsas iqtisadi göstəricilərimiz. Valyuta ehtiyatlarımız da artır, maliyyə vəziyyətimiz de çox sabitdir. Bu gün Azərbaycan bələ gözel əsərlər yaradır və xalqımıza bəxş edir. Burada, bu görüsde iştirak edən bütün vətəndaşlar bu gün açılışında və təməlinin qoyulduğuda, iştirak etdiyim müəssisələrin nümayəndələridir. Mən sizi təbrik edirəm, size uğurlar arzulayıram. Sizi qarşidan gələn Yeni il və Dünyaya Azerbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü müasibətə təbrik edirəm. Sağ olun.

"Azərkimya" İstehsalat Birliyinin əməkdaşı Şəhla ABDULLA-YEVA çıxış edərək dedi:

-Möhtərem cənab Prezident, Sizi əməksevər sumqayıtlılar adından salamlayıram. Bizim gündəngüne gözəlləşən Sumqayıt şəhərimizə gəldiiniz üçün Size minnədarlığı bildirirəm. Siz hamidan yaxşı bilirsınız ki, Sumqayıt böyük kimya sənayesi şəhəri kimi yeniləniləbilən. Sumqayıtin kimya sənayesi

mərkəzi kimi formallaşmasında ulu önderimiz Heydər Əliyevin misilsiz rolü olub. Ulu önder Heydər Əliyevin hakimiyətdə olduğu dövrlərdə Sumqayıtda neft-kimya sənayesi yenilənilərə və müasir texnologiyalara uyğun olaraq yeni müəssisələr yaradılıb. Buna görə də Sumqayıtin adı Ulu Öndərimizin daim diqqət və qayğı göstərdiyi şəhər kimi ölkəmizin şanlı tarixinə yazılıb. Cənab Prezidentimiz, biz çox sevinişik ki, Siz Ulu Öndərimizin layiqli davamçısı kimi bizim doğma Sumqayıt şəhərimizə daim diqqət və qayğı göstərisiniz. Buna görə Size minnədarlıq. Son zamanlar Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının yaradılması bunun bariz nümunələrindən biridir. Burada müxtəlif zavodlar, fabrikler tikilib. Biz dəqiq bilirik ki, insanlar işsiz qalmayacaq. Son zamanlar Cənubi Qafqazın en iyi sənaye şəhərlərindən birinə çevrilən Sumqayıtimiz üçün Size minnədarlıq. Çox sağ olun, cənab Prezidentimiz. Hami yaxşı bilir ki, gənclər şəhəri Sumqayıt gündəngünə gözəlləşir, abadlaşır. Bu, insanlarımızın sevindirir. Biz bunu insanların simasından, cöhrəsindən hiss edirik. Sumqayıta gələn qonaqlar şəhərimizin gözəlliyyinə, gözoxşayan bulvara, yeni tikilmiş binalara heyran qalırlar. Biz bilirik ki, onlar şəhərimizə həsəd aparırlar. Bunun üçün biz, cənab Prezidentimiz, Size və Sizinlə çiçin-çiçinə böyük əzməle xalqımıza xidmət göstərən Mehriban xanıma minnədarlıq. Sizdən biz sumqayıtlıların salamlarını Mehriban xanıma çatdırmağı xahiş edirik. Biz sumqayıtlılar həmişə Sizinləyik. Allah Sizi və ailənizi qorusun.

Prezident İlham ƏLİYEV:

Çox sağ ol, təşəkkür edirəm.

"Gilan Sənaye Qrupu"nın baş direktorunun müavini Zaur QASIMOV çıxış edərək dedi:

-Cənab Prezident, bu mürəkkəb zamanda Sizin yürütdüyüüz əcəlik siyaset neticəsində iqtisadiyyatın bütün sahələri üzrə məqsədönlü tədbirlər həyata keçirilir. Respublikamızın şəhərlərdə iri sənaye müəssisələri, texnoparklar, regionlarda isə sənaye zonaları

rı yaradılır. Aqrar sahədə intensiv metodlara keçidin və müasir texnologiyaların tətbiqinin təmin olunması üçün "Gilan Sənaye Qrupu" Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq "Aqrokimya Azərbaycan" müəssisəsinin yaradılması qərarına gəlib. Sizin tapşırığınıza əsasən bu müəssisə məhz Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında yerləşdirilərək rezident statusunu alıb və rezidentlərə verilən dövlət dəstəyi mexanizmlərindən tam faydalana bilər. Müəssisəmiz aqrar sahəyə dəstək verməklə yanaşı, bazarın telebatına uyğun olaraq 10 min ton bitki mühafizə vasitəsi istehsalı gücünə malikdir və bununla da dünya standartlarınına uyğun 145 çeşiddə pestisid istehsalı ilə meşğul olacaqdır. Möhtərem cənab Prezident, yerli istehsalçılarla verdiniz dəstəye görə Size dərin təşəkkürümüzü bildiririk. Sizi əmin edirik ki, bizim müəssisəsə də Sizin rəhbərliyinizlə aqrar sahədə həyata keçirilən siyasetə öz töhfəsini verəcək.

Sonda xatire şəkli çekdirildi.

Prezident Lüdviqşafen parkında əsaslı təmirdən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub

zəlləşməsi işinin davamlı xarakter almasından və ümumilikdə şəhərin sosial-iqtisadi inkişafından xəbər verir. Şəhərin 9-cu mikrorayonunun ərazisində yerləşən Lüdviqşafen parkı müasir səviyyədə yenidən qurulub. Bu istirahət məkanı Sumqayıt şəhəri ilə qardaşlaşmış Almanıyanın Lüdviqşafen şəhərinin şərəfinə salınıb. Onu da deyək ki, Lüdviqşafen şəhərində də Sumqayıt parkı mövcuddur. Bu park 1997-ci ildə Sumqayıt-Lüdviqşafen əlaqəlerinin 20 illiyi münasibətə salınıb. Ümumi ərazisi 2 hektar olan parkda sakinlərin istirahəti üçün geniş imkanlar yaradılıb. Yenidənqurma işləri zamanı müasir oturacaq və işıq direkləri qoyulub, yaşıllıq zolaqları salınıb,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də Sumqayıta səfəri çərçivəsində şəhərin Lüdviqşafen parkında əsaslı təmirdən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub. Son illərdə Azərbaycanda həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf strateyi bölgələrin daha da gözəlləşməsi, regionların simasına yeni elementlərin daxil olması ilə müşayiət olunur. Ölkəmizin bütün bölgələrində müasir səviyyədə ictimai yerlərin, bulvarların, parkların və xiyanətlərin yaradılması tədbirləri davam etdirilir. Bu proses Sumqayıtda da geniş vüset alıb. Bu sahədə görülen işlər sahənin rahatlığı, asude vaxtlarının daha da səmərəli təşkili məqsədi daşımaqla yanaşı, müasirleşən Sumqayıtin gözəlliyyinə əlavə çalarlar qatır. AZORTAC xəber verir ki, Sumqayıt Lüdviqşafen parkında geniş abadlıq-quruculuq işləri aparılıb, yaşıllıq zolaqları salınıb, oturacaqlar qoyulub. Burada aparılan yenidənqurma işləri ərazinin gözəlliyyini daha da artırır. Görülen bu işlər sakinlərin və şəhərə gələn qonaqların rahatlığı üçün müasir istirahət guşələrinin yaradılması istiqamətində reallaşdırılan layihələrin bir hissəsidir. Yeni parkların, istirahət məkanlarının və guşələrinin yaradılması, əhaliyə xidmət göstərən müasir infrastrukturun qurulması Sumqayıtin daha da gö-

dekorativ ağac və güller əkilib. Bu park Sumqayıtin gəzməli yerlərinə daha bir ünvan əlavə edib. Mövcud istirahət mərkəzlərinin, parkların, xiyanətlərin yenidən quşulması, yeni istirahət guşələrinin açılması, ilk növbədə, sosial layihədir. Bununla yanaşı, bələ layihələrin icrası ölkəmizin iqtisadi potensialını nümayiş etdirir, Azərbaycan dövlətinin əhalinin istirahətinin yüksək səviyyədə təşkili məsələsinə olan diqqətini göstərir.

Prezident İlham Əliyev Sumqayıtda "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayında əsaslı təmirdən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də Sumqayıtda Dövlət Neft Şirkətinin "Azərkimya" İstehsalat Birliyinin "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayında əsaslı təmirdən sonra yaradılan şəraitlə tanış olub. AZORTAC xəber verir ki, Sumqayıtda "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayı 1986-ci ildə istifadəyə verilib.

Ardı Səh. 6

16 dekabr 2017-ci il

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Əvvəli Səh. 6

2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sumqayıt şəhərinə sefəri zamanı "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayının mövcud vəziyyəti, 2013-cü ilde isə Mədəniyyət Sarayında və ətraf ərazidə aparılan abadlıq-quruculuq işləri ilə tanış olub. Burada yenidənqurma işləri 2017-ci ilin sentyabr ayında tam başa çatdırılıb. Sarayın yenidən qurulması istiqamətində işlər yüksək keyfiyyət ve müasir dizaynlə yerinə yetirilib. Üçmərtəbəli binanın ümumi sahəsi 6900 kvadratmetrdir. Saraydakı 750 tamaşaçı yerlik konsert zalı yüksək səviyyədə qurulub. Zalın yenidən qurulması zamanı müasir akustik sistemlərdən istifadə olunub. Həmçinin binada qonaq, qrim və rejissor otaqları yaradılıb. Sahəsi 270 kvadratmetr olan rəqs zalı, kafe ve dərnək otaqları da mədəniyyətsevərlərin ixtiyarına verilib. "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayında təsviri və tətbiqi incəsənət, əl ilə toxuma dərnəkləri fəaliyyət göstərir. Prezident İlham Əliyev sumqayıtlı sənətkarların el işləri ilə tanış oldu. Sarayda xanəndəlik, zərb alətləri, rəqs, instrumental ifa-

çiliq dərnəkləri də fəaliyyət göstərir. Azərbaycan zəngin mədəniyyəti ilə həmişə fəxr edib. Azərbaycanın mədəni dəyərləri dünya mədəniyyətinin ayrılmaz parçasıdır. Son illərdə Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Azərbaycanda mədəniyyət sahəsinin inkişafı istiqamətində çox müüm və tarixi işlər görübər. Bu baxımdan yeni mədəniyyət ocaqlarının yaradılması, mövcudlarının isə əsaslı şəkildə yeniden qurulması ilə bağlı layihələrin coğrafiyası son illərdə daha da genişlənib. "Azərkimya" İstehsalat Birliyinin "Kimyaçı" Mədəniyyət Sarayının əsaslı şəkildə yenidən qurulması da bu işlərin ardıcıl surətdə davam etdirilməsini nümayiş etdirir. Mədəniyyət Sarayının qarşısındaki 5 hektarlıq meydanda geniş abadlıq-quruculuq və yaşıllaşdırma işləri aparılıb, kommunikasiya xətləri və işıqlandırma sistemi yenidən qurulub. Burada fəvvərə və 100 avtomobil yerlik dayanacaq yaradılıb.

Prezident İlham Əliyev Yeni Azərbaycan

Partiyası Sumqayıt şəhər təşkilatının inzibati binasının açılışında iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də Yeni Azərbaycan Partiyası Sumqayıt şəhər təşkilatının inzibati binasının açılışında iştirak edib. AZORTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı binanın rəmzi açılışını bildiren lenti kəsdi.

Azərbaycanda regionların sürekli sosial-iqtisadi inkişafı göstərir ki, Prezident İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strategiyani uğurla davam etdirir.

Ardı Səh. 7

Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində bir sıra obyektlərin açılışında iştirak edib

Əvvəl Səh. 6

Paytaxtla yanaşı, bölgeler də inkişaf edir. Regionlarda yeni inzibati binaların tıktısı davam etdirilir. Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsi olan və 2017-ci ildə yaranmasının 25 illiyini qeyd edən Yeni Azərbaycan Partiyası ölkə həyatının bütün sahələrində yaxından iştirak edir, respublikamızın tərəqqisine mühüm töhfələr verir. Sıraları getdikcə genişlənən partiyanın ümumi amalları namına uğurlu fealiyyətində rayon təşkilatlarının da böyük rolu var. Yeni Azərbaycan Partiyası rayon təşkilatlarının yeni inşa olunmuş inzibati binaları da müasirliyi ilə seçilir və həmin binalarda səmərəli fealiyyət üçün hər cür şərait yaradılır.

Son illərdə Sumqayıt şəhərində çoxlu sosial təyinatlı infrastruktur obyektləri tikilib istifadəyə verilib. Bu sırada inzibati bi-

ll müxtəlif tədbirlərin, seminarların və konfransların yüksək səviyyədə keçirilməsi mümkündür. Burada, eyni zamanda, şəhərin həyatında baş verən əlamətdar günlərlə bağlı tədbirlər keçiriləcək. Binada yeməkxana da fəaliyyət göstərəcək. Onu da deyək ki, respublikanın her yerinde olduğu kimi, Sumqayıt şəhərində də Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvləri fealiyyətləri ilə seçilirlər. Onlar şəhərin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edir, Sumqayıtin sosial-iqtisadi inkişafına töhfələrini verirlər. Hazırda Yeni Azərbaycan Partiyası Sumqayıt şəhər təşkilatının 26 min 150 nəfər üzvü var ki, onlardan da 13 min 837-si qadınlar, 14 min 429-u isə gənclərdir.

Sumqayıtda Bayraq Muzeyinin açılışı olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dekabrın 15-də Sumqayıtda Bayraq Muzeyinin açılışında iştirak edib. AZERTAC xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev muzeyin rəmzi açılışını bildiren lenti kəsdi. Muzeylə tanış olan dövlətimizin başçısına məlumat verildi ki, binanın inşasına 2017-ci ilin fevralında başlanılıb və sentyabr ayında tikinti işləri başa çatdırılıb. İnşaat işləri yüksək keyfiyyətə aparılib. Ümumi ərazisi 10 min

kvadratmetr olan muzeyin üçmərtəbəli binasında iki sərgi zalı, inzibati və yardımçı otaqlar yaradılıb. Sərgi zallarında 6 bölmə fəaliyyət göstərəcək. Burada Azərbaycan xanlıqlar dövrünün xəritəsi, bayraqları, orta əsrlərə aid döyüşçüləri eks etdirən manikenlər nümayiş olunur. Muzeyin eksponatları arasında XIX əsr Azərbaycan şəhərlərinin gerbləri, qədim metal sikkələr, kağız pullar, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövrünə aid sənədlər, keçmiş Azərbaycan SSR-in və müstəqil Azərbaycan Respublikasının konstitusiyaları, gerblər, bayraqlar var. Ekspozisiyalarda müxtəlif illərə aid poçt markaları, orden və medallar da nümayiş olunur. Bayraq Muzeyi Sumqayıt Dənizkənarı Bulvarın ərazisində yerləşir. Muzeyin məhz bu ərazidə inşa edilməsi şəhər sakinləri ilə yanaşı, qonaqların da buranın eksponatları ilə tanış olması üçün imkan yaradır. Qeyd edək ki, bu cür muzeylərin yaradılması gənc nəslidə vətənpərvərlik hissələrinin aşınması, onların Vətənə, dövlətə məhəbbət ruhunda yetişməsi və bir şəxsiyyət kimi formallaşması məsələsində mühüm rol oynayır.

nalar da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Sumqayıt şəhərinin ictimai-siyasi həyatında mühüm rol oynayan partiyanın yeni inzibati binasında yaradılan şəraitə təsdiqləyir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası müstəqil Azərbaycanın daha parlaq gələcəyi namına fealiyyətində bundan sonra da səylərini

əsirgəməyəcək. Məlumat verildi ki, üçmərtəbəli binanın foyesində Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradıcısı ulu öndər Heydər Əliyevin büstü qoyulub, Heydər Əliyev gəşəsi yaradılıb. Binada inzibati otaqlar, 300 yerlik iclas zalı var. İclas zalında Yeni Azərbaycan Partiyasının fealiyyəti ilə bağ-

**Prezident İlham Əliyev
Qazaxıstan prezidenti
Nursultan Nazarbayevi
təbrik edib**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Nursultan Nazarbayevi ölkəsinin milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətə təbrik edib. Məktubda deyilir: Hərəmtli Nursultan Abişeviç, Qazaxıstan Respublikasının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətə Sizi və bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm. Qardaş Qazaxıstan dövlətciliyin möhkəmləndirilməsində, sosial-iqtisadi və humanitar sahələrdə mühüm uğurlar qazanmış, dünya birliyinin fəal və nüfuzlu üzvüne çevrilmişdir. İnanıram ki, ortaq tarixi keçmişə və milli-mənəvi dəyərlərə malik xalqlarımızın iradəsinə uyğun olaraq Azərbaycan-Qazaxıstan dövlətlərarası münasibətləri, qarşılıqlı inam, etimad və dəstəyə əsaslanan dostluq və tərəfdəşliğimiz bundan sonra da birgə səylərimizle inkişaf edəcəkdir. Hərəmtli Nursultan Abişeviç, bu əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, qardaş Qazaxıstan xalqına daim sülh və rifah diləyirəm.

Azərbaycan Prezidenti Bəhreyn kralını təbrik edib

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Bəhreyn kralı şeyx Həmədin İsa Al Xəlifəyə təbrik məktub göndərib. Məktubda deyilir: "Bəhreyn Krallığının milli bayramı münasibətə Sizə və Sizin simanızda bütün xalqınıza öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ən səmimi təbriklərimi yetirirəm. İnanıram ki, Azərbaycan ilə Bəhreyn arasındakı dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri xalqlarımızın mənafələrinə uyğun olaraq bundan sonra da inkişaf edəcək və genişlənəcək. Bu əlamətdar gündə Size möhkəm cansağlığı və xoşbəxtlik, dost Bəhreyn xalqına daim əminəmanlıq və firavənlilik diləyirəm".

Prezident Sumqayita 7 milyon manat ayırdı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Sumqayıt şəhərində çoxmənzilli binaların lift təsərrüfatının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və abadlıq-quruculuq işlərinin davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Sumqayıt şəhərində çoxmənzilli binaların lift təsərrüfatının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və abadlıq-quruculuq işlərinin davam etdirilməsi üçün podratçı təşkilatlara zəruri avansın ödənilməsindən ötrü Sumqayıt Şəhər İcra Həkimiyyətinə Azərbaycan Respublikasının 2017-ci il dövlət bütçəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan 7,0 (yeddi) milyon manat, o cümlədən çoxmənzilli binaların istismara yararsız 105 liftinin yeniləri ilə əvəz edilməsi üçün 3,7 milyon (üç milyon yeddi yüz min) manat, abadlıq-quruculuq işlərinin davam etdirilməsi üçün 3,3 milyon (üç milyon üç yüz min) manat ayrılsın.

Azərbaycanın gənc alımlarının birinci qurultayı keçirilib

*Gənc alımlarımız dövlətin diqqət və qayğısına cavab olaraq
Azərbaycanın inkişafına yeni töhfələr vermək əzmindədirlər*

Dünən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA), Təhsil Nazirliyinin, Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə Azərbaycanın gənc alımlarının birinci qurultayı keçirilib. SIA xəber verir ki, əvvəlcə tədbir iştirakçıları Fəxri xiyabanada xalqımızın Ümummilli Lideri, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi Heydər Əliyevin xatirəsinə yad edib, məzarı önünə əklil qoyublar.

Görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzari üzərinə tərəflər düzülüb. Qurultayın açılış mərasimindən əvvəl gənc alımların son illər əldə etdiyi nailiyyətlərdən ibarət sərgiyə baxış olub. Respublika gəncliyinin fəaliyyətini eks etdirən videokontentlər sərginin baş monitorunda yayılmışdır. Sərgini ziyarət edənlərə

latların maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, elmi məqalə və elmi jurnalların keyfiyyətinin təmin, informasiya kommunikasiya resurslarından istifadənin genişləndirilməsi davamlı inkişafə xidmət edir".

Sonra qurultayın beyannamə layihəsinin hazırlanması məqsədilə işçi organının yaradılması təklif olunub. Tədbirdə qurultayın mandat komissiyası və katibliyinin tərkibi təsdiq edilib. Qurultayda "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu idarəsinin reisi Əsgər Ələkbərov, AMEA Gənc Alım və Mütəxəssisler Şurasının sədri, fizika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fəmin Salmanov, Prezident mükafatçısı, Bakı Dövlət Universitetinin müəllimi Aygün Əsrairova, Milli Aviasiya Akademiyasının magistratura və doktorantura şöbəsinin metodisti, texnika üzrə fəlsəfə doktoru Ramil Muxtarov, AMEA Neft və Qaz İnstitutunun təhsil şöbəsinin əməkdaşı, akademiyanın ilk məzunu Sə-

AMEA-nın institut və təşkilatları, regional elmi bölmə və mərkəzləri üçün ayrılmış guşələrdə gənc alımların tədqiqatları, heyata keçirdikləri innovativ layihələr və əldə etdikləri elmi nticələr barədə etrafı məlumat verilib. Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyev Prezident İlham Əliyevin qurultay iştirakçılarına təbrik məktubunu oxuyub (məktubun mətni qəzətin bugünkü nömrəsində dərc olunur). AMEA-nın prezyidenti, akademik Akif Əlizadə tədbirin Prezident İlham Əliyevin 2017-ci il 15 sentyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan gəncliyi 2017-2021-ci illərdə" Dövlət Proqramına əsasən təşkil olunduğunu bildirib. O, qurultayın intellektual gəncliklə bağlı programda nəzərdə tutulan vəzifələrin icrasına töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib. Akademik Akif Əlizadə müasir dövrün sosial-siyasi reallıqlarının, dünyanın yeni çağırışlarının intellektual gənclik qarşısında bir sira mühüm vezifələr qoymuşunu söyləyib. Vurğulayıb ki, ölkədə və xaricdə yaşayış gənc azərbaycanlı alımların elmi fəaliyyəti müasir telebələr səviyyəsində əlaqələndirilməli, gənclər daha geniş miqyasda elmi fəaliyyətə cəlb olunmalıdır. Akademiyada gənclərin intellektual potensialının inkişafı, biliklər cəmiyyətinin qurulmasına onların rolunun artırılması, sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması istiqamətində bir sira işlər görüllər. Son illər AMEA-nın 100-ə yaxın gənc alımlarının dünyadan nüfuzlu elmi mərkəzlərinə eza olunduğunu bildirən akademik prosesin hazırda da davam etdirildiyini vurğulayıb. AMEA-nın gənc alımlarının bir çox elmi nailiyətlər əldə etdiyini, yeni kəşflərə imza atdıqlarını diqqətə çatdırıb akademik Akif Əlizadə deyib: "Gənclərimiz Dubna şəhərindəki Birleşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutu, Cenevədəki Avropa Nüvə Tədqiqatları Təşkilatı və digər beynəlxalq elmi mərkəzlərdə aparılan global elmi layihələrdə yaxından iştirak edirlər. Molekulyar biologiya və bioteknologiyalar sahəsindən"

də gənc alımların apardığı tədqiqatlar nəticəsində Azərbaycanda ilk dəfə xüsusi bitkilərde fitoplazma patogeni aşkar olunub, dünya elmi üçün dörd yeni genotip müəyyənləşdirilib. Onların yaxından iştirakları ilə yeni sınıf unikal funksional materiallar - topoloji izolyatorlar sintez olunub, Avropa ölkələri və Yaponiyanın elmi müəssisələri ilə birlikdə tədqiq edilib". Qurultay iştirakçılarını təbrik edən AMEA rehbəri gənc alımlarə elmi fealiyyətlərində uğurlar arzulayıb, gənclərə göstərdiyi xüsusi diqqət və qayğıya görə Prezident İlham Əliyevə bütün tədbir iştirakçıları adından dərin minnətdarlığıni bildirib. Ölkəmizdə həyata keçirilən gənclər siyasetindən danışan gənclər və idman naziri Azad Rehimov deyib: "Gənclər və idman Nazirliyi yeniyetmə və gənclərin elmə marağının artırılması istiqamətində bir sira layihələr icra olunur. Belə ki, "İstedadların hazırlığı laboratoriya" layihəsi artıq beş ildir həyata keçirilir. Layihə riyazi düşüncəyə malik məktəblilərin üzə çıxarılmasında mühüm rol oynayır. Bu müddət ərzində səkkiz min yeniyetmə fizika, riyaziyyat və kimya üzrə olimpiadada iştirak edib. Qaliblər artıq beynəlxalq fənn olimpiadalarında da uğurla iştirak edirlər".

Nazir, hemçinin rəhbərlik etdiyi qurum tərəfindən ilk dəfə keçirilən milli "İdeya var!" müsabiqəsi haqqında məlumat verib, belə layihələrin kadrların yetişdirilməsində böyük əhəmiyyətə malik olduğunu vurğulayıb. Təhsil nazirinin müavini Ceyhun Bayramov ümumilli lider Heydər Əliyev və onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin elm və təhsilin inkişafı məqsədilə bir çox ferman və sərəncamlar imzaladıqlarını xatırladıb. Qeyd edib ki, bu gün ölkə iqtisadiyyatının tələblərini ödəmək məqsədilə yüksəkxitəslisi mütəxəssis və alımlar hazırlanır. XXI əsrin milli təhsil quruluşunun "yol xəritəsi" sayılan "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"na uyğun olaraq, Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən layihələrdən söz açan Ceyhun Bayramov ali təhsil sisteminin

yeni inkişaf istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi və formalasdırılması üzrə görülən işlərin ali təhsil müəssisələri arasında yeni vəzifələr qoymuşunu söyləyib. Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsindən və kadr hazırlığının təmin edilməsindən danışan nazir müavini qeyd edib ki, "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı"nın uğurla reallaşdırılması gənclərinizmən elmə daha yaxından cəlb olunması və dünya elmine integrasiyası baxımından atılmış mühüm addımlardan biridir. Eyni zamanda, "SABAH" qruplarının yaradılması, "Sabahın alımları" respublikası müsabiqəsinin keçirilməsi, respublika və beynəlxalq fənn olimpiadalarının təşkilatının təşkili, "Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyələrində kredit sistemlə tədrisin təşkili Qaydaları"na dəyişikliklərin edilməsi və tələbələrə uzunmüddətli güzəştli kreditlərin verilməsi onların təhsil alma imkanlarının genişləndirilməsində böyük rol oynayır. Hazırda respublikamızın orta ümumtəhsil məktəblərində "Kiçik akademiya"ların fealiyyətindən bəhs edən Ceyhun Bayramov həmin akademiyaların alımlarla əlaqələrin yaradılması, şagirdlərə tədqiqat aparmاق, elmi neticələri ümumileşdirmek və onları təqdim etmək bacarıqlarının aşınması, məktəblilər üçün konfrans və müsabiqələrin təşkil olunması işində xüsusi əhəmiyyətə malik olduğunu vurğulayıb. Avropa Komissiyası, AMEA və bir sira ali təhsil müəssisələrinin iştirakı ilə həyata keçirilən "Nizami" layihəsinə, 2017-ci ildə "Elmi fealiyyətin qrant maliyyələşdirilməsi üzrə müsabiqələrin keçirilməsi qaydası"nın təsdiq olunmasına, elmle təhsilin integrasiyasına və digər bir sira aktual məsələləre toxunan nazir müavini ilk növbədə aparılan tədqiqatların keyfiyyətinin artırılması vacibliyini bildirib. Ceyhun Bayramov deyib: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin inkişafı Fondu tərəfindən aktual elmi araşdırmalara vəsaitin ayrılması, ali təhsil müəssisələrinin və elmi təhsil-

fiyyə Əliyeva və digərlərinin çıxışları dinlənilib. Elmi fealiyyətlə məşğul olmağın üstünlüklerindən və perspektivlərindən bəhs edən gənclər dövlətin elmi gənclik üçün yaratdığı şəraitdən söz açıb, bunun elmi tədqiqatların genişləndirilməsində güclü stimul olduğunu vurğulayıblar. Çıxışlarda Azərbaycan elminin inkişafı istiqamətində bir sıra əhəmiyyətli tekliflər səsləndirilib, geniş müzakirələr aparılıb. "Gənc alımlarımız dövlətin diqqət və qayğısına cavab olaraq müstəqil Azərbaycanın inkişafına yeni töhfələr vermək əzmindədir" - qurultayda belə bir yekdil fikir ifadə olunub.

Qurultayın mandat komissiyasının sədri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Hikmet Quliyev science.az portalında yaradılmış analitik informasiya sistemine əsasən məlumatları təqdim edib və qurultayın səlahiyyəti olduğunu diqqətə çatdırıb. Daha sonra Azərbaycanın gənc alımlarının birinci qurultayının bəyannaməsi qəbul olunub. Sənəddə bildirilir ki, intellektual gəncliyin innovativ potensialının üzə çıxarılması, onların təhsil və məşşəlliq məsələlərinə diqqətin artırılması, ölkəmizdə və xaricdə yaşayış gənc alımların fealiyyətinin əlaqələndirilməsi istiqamətində işin gücləndirilməsi vacibdir. Qurultay iştirakçıları müasir dövrün tələbləri səviyyəsində yüksəkxitəslisi gənc kadrların yetişdirilməsinə nail olmaq üçün elm və təhsilin integrasiyası üzrə səmərəli tədbirlərin həyata keçirilməsində bundan sonra da səyləri birləşdirməyə çağırıb. Bəyannamədə gənc alımların intellektual fealiyyəti ilə bağlı mövcud qanunvericilik bazasının gücləndirilməsinin, müasir tələblər səviyyəsində normativ hüquqi sənədlərin hazırlanmasının vacibliyi qeyd olunur. Sonda qurultay iştirakçıları adından Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyeye müraciət qəbul edilib. Müraciəti AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun Gənc Alım və Mütəxəssislər Şurasının sədri Eşqane Babaevaya səsləndirib.

İcbari tibbi siğortanın tətbiqi ilə bağlı pilot layihələrin əhatəsi genişləndiriləcək

*Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədr müavini,
YAP Siyasi Şurasının üzvü Musa Quliyevin yap.org.az-a müsahibəsi*

- **Musa müəllim, 2017-ci il başa çatmaq üzrədir. Sosial-iqtisadi baxımdan, bu ilin yekunlarını necə səciyyələndirirsınız?**

- Ümumiyyətlə, başa çatmaqdə olan 2017-ci ilin yekunları, o cümlədən parlamentdə keçirilən 2018-ci ilin bütçə zərfine daxil olan məsələlərin müzakirələri göstərdi ki, yola saldıığımız il Azərbaycanın ictimai, sosial-iqtisadi həyatı üçün uğurlu oldu. Baxmayaraq ki, dünyada maliyyə-iqtisadi böhran davam edir, amma Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin düşünləmiş, uzaqgörən siyaseti nəticəsində Azərbaycan bu böhranın itkisiz çıxıb, sosial məsələlərin hələlində heç bir çətinlik olmayıb. 2 il əvvəl Azərbaycan manatı devolvəsiyaya uğrasa da, makroiqtisadi sabitlik təmin edilib, uğurlu iqtisadi inkişafımız davam edir.

Həyata keçirilən mühüm tədbirlər, xüsusilə strateji yol xəritələrinin icrasına başlanılması iqtisadiyyatımızın post-neft dövründə sürətlə artımına və xarici təsirlərə davamlı münasibətin formallaşmasına səbəb oldu.

Bu ilin sosial-iqtisadi cəhətdən təhlil edəndə ilk olaraq onu vurğulamalıydı ki, qeyri-neft sektorunda əldə olunan gəlirlər ümumi daxili məhsulun 75 faizini təşkil edir. Bu, həqiqətən də çox böyük göstəricidir. Xatırlayıram ki, hələ 1990-ci illerdə müxalif ölkəmizin gələcəyi haqqında bədən fikirlər söyleyirdi, "holland sindromu"ndan danışırıdlar. Amma tarix həmin qüvvələrin belə fikirlərinin cəfəngiyat olduğunu təsdiqlədi.

Həzirdə ölkəmizdə sürətlə inkişaf edən sahələrdən biri kənd təsərrüfatıdır. Bu sahəyə dövlət tərəfindən yüksək diqqət göstərilir, kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın artırılması üçün böyük işlər görülür. Həm ənənəvi taxılçılıq, pambıqçılıq, baramaçılıq, çayçılıq inkişaf edir, həm də dünya bazarına çıxabilecek badam, tütün, findiqçılığın inkişaf etdirilməsi yönündə tədbirlər görürlər.

Kənd təsərrüfatı məhsulları həm xammal kimi, həm də emal olunaraq xərici dövlətlərə ixrac olunur. Bir sıra ölkələrdə Azərbaycanın ticaret evlərinin açılması və bu burada Azərbaycan brendi altında məhsullarının təqdim olunması bizim məhsullarımızın ixracını da-ha da stimullaşdırır. Bütün bunlar ölkəmizə valyuta getirir.

Eləcə də, turizmin inkişafi da yüksək rəqəmlərlə ifade olunur. Belə ki, cari ilde bu sahədə 2 milyard manatdan çox vəsait əldə edilib. Bu, turizm sahəsində inidləy qedər ən yüksək göstəricidir. Belə faktlar göstərir ki, ölkəmizdə turizmin potensialı böyükdür və gələcəkə ölkəmiz bu sahədə daha böyük gəlirlər əldə edəcək.

- **Bu ilin ən mühüm hadisələrindən biri də Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin istifadə verilməsidir. Sizcə, bu layihənin əhəmiyyəti nədən ibarətdir?**

- Qeyri-neft sektorunun nəqliyyat-kommunikasiya istiqaməti kimi bu məsələ çox önemlidir. Haqlı olaraq Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti qədim İpək

Yolunun bərpasını təmin edən strateji layihə kimi səciyyələndirilir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti ile yaxın illərdə 15-20 milyon ton yük daşınacaq. Bu xətt Azərbaycan üçün yalnız iqtisadi dividentlər gətirməyəcək, həmçinin, Azərbaycanın dünyada nüfuzunu daha yüksəldəcək, regionun iqtisadi-siyasi həyatında rolunu daha da gücləndirəcək. Bilirsiniz ki, artıq bir sıra dövlətlər bu xəttə qoşulmağa maraqlı olduğunu bildirilərlər. Bu yöndə praktiki addımlar atılır. Bütün bunlar layihənin yüksək perspektivlərindən xəber verir. Həmçinin, yaxın illərdə Qarsdan Naxçıvana dəmir yolunun çəkilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da Naxçıvanın blokadadan çıxmasında mühüm rol oynayacaq.

- **Milli Məclisdə 2018-ci ilin dövlət bütçəsinə daxil olan sənədlər geniş müzakirələrdən sonra qəbul edildi. Gələn ilin dövlət bütçəsində sosial sahəyə ayrılan xərclər barədə nə deyə bilərsiniz?**

- Bilirsiniz ki, 2018-ci ilin bütçə zərfine daxil olan sənədlər Milli Məclisdə geniş müzakirə edilərək qəbul olundu. Azərbaycanın iqtisadi potensialı imkan verdi ki, gələn ilin dövlət bütçəsinin cari ilə nisbətən 20 faiz artırılması çox böyük göstəricidir.

Cox təqdirəlayiq haldır ki, bütçənin böyük hissəsi sosial xərclər sərf oluna-caq. Qeyd edim ki, gələn ilin dövlət bütçəsinin gəlirləri 20 milyard 127 milyon manat nəzərdə tutulur. Bu 2017-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 3 milyard 361 milyon manat çoxdur. Növbəti il üçün proqnozlaşdırılan ÜDM-in tərkibində bütçə gəlirlərinin xüsusi çəkisi cari ilə müqayisədə 4,4 faiz artaraq 29 faiz təşkil edəcək. Dövlət bütçəsinin gəlirlərinin 9 milyard 31 milyon manatı və ya 44,9 faizi qeyri-neft sektoru üzrə daxili olmaların payına düşəcək. 2018-ci il dövlət bütçəsinin xərcləri cari ilin təsdiq olunmuş bütçə xərcləri ilə müqayisədə 2 milyard 965 milyon manat və ya 16,5 faiz çox olmaqla mütləq ifadədə 20 milyard 906 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır.

2018-ci il üçün dövlət bütçəsi xərclərinin tərkibində sosial-iqtisadi xərclərin xüsusi çəkisi 36,6 faiz olacaq. Elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, sahələrinə 5 milyard 372 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur. Büttövlükdə bu sahələr üzrə nəzərdə tutulmuş xərclərin dövlət bütçəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 25,7 faiz təşkil

edəcək.

Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi xərclərinin maliyyələşməsi üçün 304 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilə müqayisədə 22 milyon manat çoxdur.

- **Musa müəllim, hazırda ölkəmizdə icbari tibbi siğorta sisteminin tətbiq olunması ilə bağlı pilot layihələr həyata keçirilir. Bu sistemin nə vaxtdan etibarən ölkə miqyasında tətbiqi gözlənilir?**

- 2018-ci ilin dövlət bütçəsində icbari tibbi siğorta ilə bağlı vəsait nəzərdə tutulur. Hesab edirəm ki, bu məsələ də önemlidir. Hazırda Yevlax və Mingəçevirde pilot layihələri uğurla davam edir. Gələn il icbari tibbi siğortanın tətbiqi ilə bağlı pilot layihələrinin əhatəsi genişləndiriləcək. Düşünürəm ki, biz artıq 2019-cu ilə icbari tibbi siğorta sistemi bütün ölkə üzrə tətbiq edə biləcəyik.

- **Bəs Azərbaycanda sosial xidmət sisteminin tətbiqində nə kimi yeniliklər mövcuddur?**

- Sosial xidmət sistemi modernləşir. Ehtiyacı olanlara xidmət artır, bu yöndə müəssisələr, qocalar evi, əlliər evi, validiyə himayəsindən mehrum olmuş uşaqlar üçün evlər tkilib istifadəyə verilir. Və bu müəssisələr müsəris səviyyədə qurulur. Artıq bu yöndə ilk sığnacaqlar da açılıb. Ümumiyyətlə, bu məsələ həm dövlətin, həm də Heydər Əliyev Fonduğunun diqqət mərkəzindədir.

Rəsmi məlumatlarda da bildirilir ki, ölkədə sosial xidmətlər sisteminin əhatə dairəsi getdikcə genişlənir. "Hazırda "Sosial xidmət haqqında" Qanuna əsasən xəstəlik, əlliəlilik və ya ahilliqla əlaqədar özünəqulluq qabiliyyəti və onlara qulluq göstərə biləcək əmək qabiliyyətli qohumları olmayanlar, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar, sosial təhlükəli vəziyyətə olan yetkinlik yaşına çatmayanlar, yaşayış yeri olmayanlar və digər qruplarla yanaşı, məşət zorakılığından zərər çəkənlər də sosial xidmətlərə təmin edilirlər".

- **Sizcə, qarşıdan gələn 2018-ci il ərzində ölkəmizi sosial-iqtisadi cəhətdən hansı perspektivlər gözəylər?**

- Hesab edirəm ki, bütövlükdə 2017-ci il xalqımız və dövlətimiz üçün uğurlu il oldu. Əlbəttə ki, qazanılan uğurlar qarşıdakı illərdə daha böyük nailiyyətlərin əldə edilməsini şərtləndirir. Bu baxımdan, 2018-ci ilin daha perspektivli olacaq gözlənilir. Düşünürəm ki, gələn il əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi baxımdan, yeni əməkhaqları və pensiyaların artırılması, məşğulluluğun daha geniş şəkildə təmin edilməsi cəhətdən yeniliklər olacaq. Bütün bunlar göstərir ki, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyaset əhalinin rifahının daha da yüksəlməsinə xidmət edir.

Strateji Yol Xəritəsində göstərildiyi kimi 2025-ci ildə Azərbaycan dönyanın sosial dövlətlər sırasına qoşulmalıdır. Bu qarşımızda dayanan böyük hədəfdir. Şübhəsiz ki, xalq-Prezident birliyi nəticəsində bu hədəfə nail olunacaq.

Siyavuş Novruzov:

"Növbədənkənar seçkilərlə bağlı məlumatlar təxribatdır"

Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) icra katibinin müavini, deputat Siyavuş Novruzov Seçki Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərlə bağlı bəzi şəxslərin növbədənkənar seçkilərin keçiriləcəyi barədə məlumatlar yararaq, vətəndaşları çəsirdirdiğini bildirib. SIA-nın məlumatına görə, Milli Məclisin dünən keçirilən iclasında Seçki Məcəlləsinə dəyişikliklərin müzakirəsində çıxış edən S.Novruzov bildirib ki, Amerikada yaşayan Sevinc Osmanqızı şayiə yayır ki, Azərbaycanda mart ayının ortalarında prezident seçkiləri keçiriləcək və Milli Məclis bu məsələni müzakirəyə çıxarır.

"Bu, sərf təxribatdır və o, təxribatla məşğuldur. Qanunda göstərilib ki, prezident seçkiləri fəaliyyətdə olan prezidentin səlahiyyət müddəti başa çatıldıqdan sonra, oktyabr ayının üçüncü həftəsinin üçüncü günündə keçirilir. Burada hər hansı fəvqəladə hal, hadisə baş verməyib. Götürün Konstitusiyani, Seçki Məcəlləsini oxuyun. Hər fikirdən yeni fikir çıxarırlar və biz də bütün fəaliyyətimizi təkzib verməyə həsr edirik", - deyə, S.Novruzov bildirib.

Mübariz Qurbanlı vətəndaşları qəbul edəcək

Azerbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin tapşırıq və tövsiyələrə uyğun olaraq, mərkəzi icra həkimiyəti orqanlarının rəhbərləri tərəfindən bölgelərdə vətəndaşların qəbulu davam edir. SIA-nın məlumatına görə, Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı dekabrın 19-da Yevlax şəhərində Mingəçevir, Ağdaş, Yevlax və Bərdə rayonlarının sakinlərini qəbul edəcək. Qəbul Yevlax şəhəri Heydər Əliyev Mərkəzində (Yevlax şəhəri, Nizami küçəsi, 61) saat 11:00-da keçiriləcək. Qəbula gəlmək istəyən vətəndaşlardan Dövlət Komitəsinin Yevlax bölgəsi üzrə şöbəsinə müraciət etmələri xahiş olunur.

Ziyafer Əsgərov: "Ordunun daxili siyasetə aidiyəti yoxdur"

Milli Məclisin dünən keçirilən iclasında birinci vitse-spiker, Müdafia, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafer Əsgərov mətbuatın ve QHT-lərin Silahlı Qüvvələr üzərində nəzəretinə, məhdudiyyətin aradan qaldırılmasına edilən etirazlara münasibet bildirib. SIA-nın məlumatına görə, Z.Əsgərov deyib ki, mətbuatın ordudan yazmasına Müdafia Nazirliyinin mətbuat xidməti vasitəsi ilə lazımi şərait yaradıllı və bundan artığını etmek düzgün deyil. O, ABŞ-in İraqdakı əməliyyatları zamanı yaranmış vəziyyəti nümunə getirib: "ABŞ-in İraqda mühərribə zamanı etdiyi kimi, biz de deyək ki, ümumiyyətlə, ordudan yazmaq lazımdır deyək? İndi ABŞ ki mi deyək ki, gedin işinizlə məşğul olun, biz mühərribə aparıraq. Vitse-spiker zaldakı jurnalistlərə üzünü tutaraq, "hərəmətli jurnalistlər, nə var, onu yazın" söyleyib. Z.Əsgərov bildirib ki, Azərbaycan Ordusu dönyanın en demokratik ordularındandır: "Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri haqqında" qanun layihəsində ordunun siyasi proseslərə müdaxilə imkanlarının olacağını eks etdirən müddəə barədə fikirlər də düz deyil. Silahlı Qüvvələr təkcə ordudan ibarət deyil, ordunun daxili siyasetə aidiyəti yoxdur. Daxildəki hansıa məsələlərlə Daxili Qoşunlar məşğül olacaq, ordu yox". Z.Əsgərov Azərbaycan Ordusuna düşməni öz ərazimizdən qoymaqla yanaşı, işgalçi ölkə ərazisində təqib etməsi səlahiyyətinin verilməsin təklif edən deputat Tahir Kərimlinin fikirlərinə de reaksiya verib: "Tahir müəllim, o halda bu, işğal sayılacaq".

16 dekabr 2017-ci il

Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rol oynayır

Bu gün Azərbaycan regional lider, bir sıra qlobal məsələlərdə mühüm geosiyasi faktor, habelə beynəlxalq imici durmadan artan nüfuzlu ölkədir. Azərbaycan "Şərq-Qərb", "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizləri, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Avropa İttifaqı üçün prioritət enerji layihələrindən biri olan dörd layihədən ibarət ("Şahdəniz-2", Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi, TANAP və TAP) "Cənub Qaz Dəhlizi" kimi milyardlarla investisiya yatırılan layihələrin əsas təşəbbüskarlarından biridir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin söylədiyi kimi, bütün bu layihələr, bir daha sübut edir ki, Azərbaycan son 14 il ərzində böyük və şərəfli yol keçib. İri sərməyeçi kimi mövqeyini möhkəmləndirən Azərbaycan regionda xarici ölkələrin iqtisadiyyatına yatırılan investisiyaların hecmine görə bu gün MDB-də aparıcı dövlətlərden birinə çevrilib. Dünyanın nüfuzlu iqtisadi tədqiqat mərkəzlərinin hesabatlarında respublikamız bölgədə investisiyaların coğrafi mərkəzinə çevrilən ölkə kimi səciyyələndirilir.

Dekabrin 1-də Bakıda "Asyanın Qəlbi - İstanbul Prosesi" çərçivəsində "Gücləndirilmiş Asyanın Qəlbi regionuna doğru təhlükəsizlik və iqtisadi bağantwortaları" mövzusunda 7-ci Nəzirlər Konfransında çıxış edən Prezident İlham Əliyev bir daha Azərbaycanın təşəbbüsü və iştirakı ilə həyata keçirilən meqəlayihələri dəyərləndirib. Azərbaycanın iştirakı və təşəbbüsü ilə reallaşdırılan layihələr, eyni zamanda, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rol oynayır. "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" Əsas İxrac Neft Boru Kəməri və Cənubi Qafqaz Qaz Kəməri vasitəsilə Xəzər dənizinin enerji ehtiyatları yaxın region ölkələrinə və Avropaya nəql edilir. Bu da enerji ehtiyatlarının dünya bazarlarına ixracının inkişafı ilə yanaşı, ölkənin tranzit imkanlarının genişləndirilməsi üçün strateji əhəmiyyətə malikdir. Hazırda Azərbaycan texminən dünyadan 30 ölkəsinə neft, qaz və neft məhsulları ixrac edir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Neft Boru Kəməri və Cənubi Qafqaz Qaz Kəməri vasitəsilə Xəzər dənizinin enerji ehtiyatları yaxın region ölkələrinə və Avropaya nəql edilir. Bu da enerji ehtiyatlarının dünya bazarlarına ixracının inkişafı ilə yanaşı, ölkənin tranzit imkanlarının genişləndirilməsi üçün strateji əhəmiyyətə malikdir.

Bununla yanaşı, ötən ay Avropa Komissiyası "Cənub Qaz Dəhlizi"nin tərkib hissəsi olan layihələri yenidən Avropa İttifaqının Ümumi Maraq Layihələri (PCI) siyahısına daxil edib. Həmin layihələr Azərbaycan təbii qazını Gürcüstan-Türkiyə sərhədine qədər daşıyacaq Cənub Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi (CQBKG), qardaş ölkədən keçərək, Yunnanistanadək uzanacaq Transanadol (TANAP) və Yunanistan, Albaniya və Adriyatik dənizindən keçməklə İtaliya sahilərinə çıxacaq Transadriatik (TAP) Boru Kəməridir.

Prezident İlham Əliyev Brüsseldə Şərq Tərəfdəşlığı Sammitinin plenar sessiyasındakı çıxışında enerji və nəqliyyat təhlükəsizliyinin Azərbaycan üçün vacib maraq kəsb edən əsas prioritet sahələr olduğunu bildirərək "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsinin Avropa qitəsinin enerji xəritəsini əhəmiyyətli dərəcədə deyişdirəcəyini vurğulayıb: "Cənub Qaz Dəhlizi" uğurla inkişaf edir. Bu layihənin dəyəri 40 milyard ABŞ dollarından artıqdır və bize əlavə həcmədə təbii qaz hasil etməyə və bunu Azərbaycandan Avropa bazarlarına nəql etməyə imkan verəcək. 3500 kilometrlik qaz xətti yeni marşrut olacaq və Avropa bazarlarına yeni məbədən qaz nəql edəcək. Bu, enerji təhlükəsizliyi siyaseti ilə bərabər, enerji şaxələndirilməsi siyasetidir, çünkü Azərbaycanın qaz yataqlarından hasil ediləcək qaz Avropanın yegane yeni təbii qaz mənbəyi olacaq və sözsüz ki, Avropa qitəsinin enerji xəritəsini əhəmiyyətli dərəcədə deyişdirəcək. Azərbaycanın tesdiq olunmuş qaz ehtiyatları 2,6 trilyon kubmetrə bərabərdir və bu, qarşısındaki onilliklərdə Avropaya təbii qaz nəql etmək üçün yeterli olacaq".

Avropa İttifaqı üçün prioritət enerji layihələrindən biri olan "Cənub Qaz Dəhlizi" Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı "Şahdəniz-2" yatağından hasil olunacaq qazı Türkiyəyə və bu ölkədən də Avropaya çatdıracaq. Bu boru xətti ilə ilk mərhələdə Türkiyəyə 6 milyard kubmetr, Avropaya 10 milyard kubmetr qaz nəqli nəzərdə tutulur. Azərbaycan təbii qazının 2018-ci ilin ortalarında Türkiyəyə, 2020-ci ilədək isə Avropaya çatdırılması planlaşdırılır. Artıq "Şahdəniz-2" layihəsi üzrə işlər - mühəndis işləri, təchizat, tikinti işləri və istismar sınaqları da daxil olmaqla, ümumilikdə, 97 faizdən çox tamamlanıb və bu layihədən ilk qazın 2018-ci ildə əldə edilməsi planına uyğundur. Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin Genişləndirilməsi layihəsi üzrə işlərin isə 98 faizi görülüb. Azərbaycanda əsas kəmər xəttinin inşası işləri tamamlanmaq üzrədir. Təqribən 419 kilometr uzunluğunda borular artıq qaynaq edilib, 380 kilometr boru xəndəyə endirilib və üstü örtülü. Planlaşdırılmış 5 üfüqi qazma işinin həmisi tamamlanıb. Bundan əlavə, 6 hidro-sınaq bölməsində işlər bitib.

TANAP layihəsi üzrə ümumi işlərin 86 faizi tamamlanıb. 2018-ci ilin iyundan Türkiyəyə ilk təbii qazın verilməsi üçün işlərin 93 faizi, 2019-cu ilin sonunda Türkiyədən keçməklə, Avropaya təbii qazın verilməsi üçün tamamlanması nəzərdə tutulan işlərin isə 70 faizi görülüb. Uzunluğu 1850 kilometr olan TANAP layihəsinin dəyəri hazırda 7,99 milyard ABŞ dollarıdır. TANAP üzrə Azərbaycan şirkətlərinin xərclərinin 2020-ci ilədək, ümumilikdə, 6,2 milyard dollar olacaqı nəzərdə tutulur.

Təməli keçən il mayın 17-de Yunanistanın Saloniki şəhərində qoyulan TAP Qaz Boru Kəməri üzrə işlərin isə 57 faizdən çoxu icra edilib. Layihənin ümumi dəyəri 4,5 milyard avro olacaq. Buraya 2009-cu ildən bəri davam edən dizayn və mühəndislik işləri də daxil edilib. "Şahdəniz" Konsorsiumu ilk qazın satışı 2018-ci ilin sonunda Türkiyə və Gürcüstanla həyata keçirəcək. Avropaya ilk qazın verilməsi isə, bundan təxminən 1 il sonra 2020-ci ilin əvvəllərində planlaşdırılır. Boru kəmərinin dəniz hissəsi isə, 2018-2019-cu illərdə inşa ediləcək.

Bir sözə, göstərilən faktorlardan aydın olur ki, Azərbaycan regional və qlobal miqyasda enerji təhlükəsizliyi məsələsində aparıcı aktor rolunu oynayır. Hətta bu gün reallaşdırılan layihələr, onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanın bu rolü bundan sonra daha da artacaq. Eyni zamanda, enerji təhlükəsizliyi məsələlərini tam şəkildə həll edən müstəqil Azərbaycanın bu gün dünyada neft və qaz hasil edən dövlət kimi tanınır və ölkə iqtisadiyyatı, respublikanın gələcək inkişafı üçün neft sənayesi və neft-qaz sektorun həmişə həlledici rol oynayacaq.

"Səs" Analitik Qrupu

Azərbaycanda investisiya təşviqi mexanizmi uğurla fəaliyyət göstərir

Biznes mühitinin yaxşılaşması, yeni müəssisələrin yaradılmasının dəstəklənməsi, qeyri-neft sənayesində istehsalın artırılması bunun əyani sübutudur

Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra sərbəst bazar iqtisadiyyatı yoluunu seçdi. Bir iqtisadi idarəetmədən digər formaya keçid zamanı yeni idarəetmədə üzə çıxan iqtisadiyyatın kapitallaşması kimi problemlərin həlli, eləcə də, istehsal sahələrinin müasir texnika və texnologiyalarla təchiz olunması üçün külli miqdarda vəsaitin qoyuluşu üçün Azərbaycan dövləti xarici investisiyalardan istifadə etməyə qərar verib və həmin investisiyalar, öncə, ölkənin neft sənayesinin bazar prinsiplərinə uyğun qurulmasına sərf edildi. Belə ki, "Əsrin Müqaviləsi"ndən ölkəmizə daxil olan vəsaitdən ilk dəfə infrastruktur layihələrin icrasında istifadə olundu. Çünkü ölkənin ümumi inkişafı infrastruktur layihələrindən keçirdi. Yeri gəlmışkən, qeyd edək ki, hazırda Azərbaycanda əksər infrastrukturun dünyadan inkişaf etmiş ölkələri səviyyəsində olması, məhz bunun nəticəsidir.

Ölkəmizdə əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş investisiyaların cəlb edilməsi və təşviqi istiqamətində heyata keçirilən siyaset bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyilə uğurla davam etdirilir. Dövlət başçısı 18 yanvar 2016-cı ildə imzaladığı "Investisiyaların təşviqi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Fərmanın məqsədi xarici və yerli investisiyaların cəlb edilməsi, sənaye istehsalının artırılması kimi mühüm strateji hədəflərə çatmaq idi.

Fərman uyğun olaraq, sahibkarlara investisiyanın təşviqi və təsdiqedici sənəd verilir. Həmin sənədi alan sahibkarlar Vergi Məcəlləsində və "Gömrük tarifi haqqında" qanunda nəzərdə tutulan güzəştlərdən istifadə etmek hüquq qazanır. Bununla, onlar mənfəət və gəlir vergisinin 50 faizindən, əmlak və torpaq vergisi, idxlə etdikləri texnika, texnoloji avadanlıq və qurğular üzrə ƏDV-dən və 7 il müddətində idxlə rüsumlarını ödəməkdən azad olunurlar.

Ümumiyyətlə, hazırda biznes mühitinin yaxşılaşması, yeni müəssisələrin yaradılması nəstəklənməsi, eyni zamanda qeyri-neft sənayesində istehsalın artırılması üçün investisiya təşviqi mexanizmi uğurla fəaliyyət göstərir. İndiyədək 160 sahibkarlıq subyektinə 182 investisiya təşviqi sənədi verilib. Həmin sənədə uyğun reallaşdırılan layihələr çərçivəsində yerli istehsala 1,6 milyard manat investisiya yatırılması nəzərdə tutulur. Bu layihələrin icrası nəticəsində, ölkəmizdə əlavə 11 minden çox iş yeri açılacaq. Yeni layihələrin icrasının coğrafiyası genişdir. Belə ki, həmin layihələrin 1-i Bakıda, 66-sı paytaxtətrafi qəsəbələrə və Abşeron rayonunda, 115-i isə digər iqtisadi rayonlarda həyata keçiriləcək. Bu da ölkənin ümumi inkişafına yönəldilən siyasetin hədəfidir.

Əlbəttə ki, investisiya təşviqi programına uyğun olaraq istifadəyə verilen müəssisələrin xarakteristikası da maraq doğurur. Belə ki, 182 investisiya təşviqi sənədinin 70-i kənd təsərrüfatı, 112-si isə sənaye yönümlü layihələrdir. On çox investisiya təşviqi sənədi intensiv bağçılıq, bostançılıq, çayçılıq, qida məhsullarının, rezin və plastmas məmulatlarının istehsalı sahələrində reallaşdırılır. Investisiya təşviqində aqrar sektora da xüsusi önem verilir. Bunun nəticəsidir ki, reallaşdırılan layihələrdən 70-i birbaşa kənd təsərrüfatına məxsusdur.

Əlavə olaraq, digər layihələrin də müəyyən hissəsi dolayısı ilə aqrar sektorla bağlıdır. Onu da, qeyd edək ki, indiyədək investisiya təşviqi sənədləri əsasında texnikanın, texnoloji avadanlıqların və qurğuların güzəştlərə idxlə üçün 139 sahibkarlıq subyektinə 744 təsdiqedici sənəd təqdim olunub. Həmin sənədlər əsasında sahibkarlıq subyektləri tərəfinən əldə olunan ümumi güzəştin məbləği 30,5 milyon dollar dəyərindədir. Bu güzəştlər məhsuldarlığın artmasına və keyfiyyətin yüksəldilməsinə xidmət edir.

Prezident İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2017-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifelərə həsr olunan iclasında deyib ki, bu ilin altı ayında ölkə iqtisadiyyatına 5 milyard dollar sərməye qoyulub: "Bu gün sərməye qoyuluşu demək olar ki, bütün ölkələrdə azalır. Çünkü maliyyə sıxıntıları, problemlər var. Amma Azərbaycana sərməye qoyulur və bu sərməyən böyük hissəsi xarici sərmayədir. Yəni xarici investorlar üçün Azərbaycan çox cəlbedici ölkədir. Nəyə görə? Təkcə ona görə yox ki, bizdə yaxşı investisiya iqlimi var. Ona görə ki, Azərbaycan bu gün sabitlik məkanıdır və investorlar ancaq sabit olan yerlərə sərməye qoyurlar. Sabit olan ölkələrin sayı keskin azalır. Ona görə, əminəm ki, gələcəkdə daha çox xarici sərmayədar Azərbaycana investisiya qoymaq üçün bizə müraciət edəcək".

Bir sözə, investisiya təşviqi programının icrası ölkədə istehsalın və ixracın artmasına imkan vermekəla yanaşı, xarici sərmayələrin də ölkəmizin iqtisadiyyatına cəlb olunmasını şərtləndirir. Bu da qeyri-neft, o cümlədən, aqrar sektorun istehsal və ixrac imkanlarını artırır, ölkədən valyutanın çıxmاسının qarşısını alır, ölkəyə əlavə valyuta qazanmağa imkan yaradır.

"Səs" Analitik Qrupu

Ermənistanın xəritədən silinəcək gününe az qalıb

Karapet Rubinyan: "Xalq Sarkisyanın cinayətkar rejimindən xilas olmalıdır"

Son vaxtlar Ermənistanın paytaxtı Yerevanda və bölgələrdə Serj Sarkisyanın həyata keçirdiyi uğursuz siyasetə, xüsusilə Qarabağda baş verən əsərərə ölümlərinə qarşı izdihamlı aksiyaların, etiraz piketlərinin ardi-arası kəsilmir.

Misal üçün, Ermənistanın "tert.am" saytının yayıldığı məlumatda bildirilir ki, narazı və təndaşlar "Serj yox deyək!", "Bu, bizim deyil, rejimin mühərabəsidir", "Silahlardan əl çəkin!", "Rejimin siyaseti ölkəni boşaldır" kimi şüurlar səsləndirirlər. Yerevanda və bölgələrdə tez-tez aksiyaların keçirilməsinə əhalinin gündən-güne ağırlaşan sosial şəraiti də öz təsiri ni göstərir.

Siranuş Hayrapetyan: "Bu ölkənin iqtisadiyyatında hər hansı müsbət irəliləyişdən belə söhbət gedə bilməz"

Xüsusilə bahalaşma ölkənin bütün regionlarında müşahidə edilir. İstər qida, isterse de enerji daşıyıcılarının bahalaşması vəziyyəti kritik həddə çatdırır. Ermənistən Milli Statistika Xidmətinin məlumatında o da vurğulanır ki, ərzaq məhsullarının artımı bütün iri rayon və şəhərlərde müşahidə edilir. Yalnız bir şəhərdə çörəyin qiyməti 0,2 faiz aşağı düşmüdü ki, sonradan köhnə qiymətlər yenidən geri qaytarıldı. Ermənistən paytaxtında isə, çörək və un məmələtlərinin qiyməti isə 0,5 faiz artıb.

Ancaq Ermənistəndəki ağır sosial vəziyyət insanların təkcə gündəlik həyatında deyil, digər sahələrində də özünü göstərir. Nəticədə, "Böyük Ermənistən" indi artıq kənd-kənd boşalır. Ermənistən Milli Konqresinin nümayəndəsi Siranuş Hayrapetyan jurnalistlər görüşündə iqtisadi şəraitin dözülməzliyi barədə demişdi ki, "bu ölkənin iqtisadiyyatında hər hansı müsbət irəliləyişdən belə söhbət gedə bilməz". Onun sözlerinə görə, vəziyyət geləcəkdə daha da pis olacaq. İqtisadiyyatın fəaliyyəti üçün labüb olan mexanizmlərin artıq işləməməsi, bu fikri söyləməyə əsas yaradır.

Həyata keçirdiyi işgalçılıq siyaseti üzündən hazırda regional təcrid vəziyyətinə düşən Ermənistəndə şərait getdikcə daha gərgin mərhələyə qədəm qoyur. Xüsusən də, sürelə davam edən bahalaşma insanların sosial durumunun daha acınacaqlı hal almasına rəvac verir. Bu fonda qabarık müşahidə edilən odur ki, iqtisadiyyatı ildən-ile tənəzzülə uğrayan Ermənistəndə inlyasiya sürətlə dərinləşməkdədir. Məsələn, bu ölkədə konkret ərzaq məhsullarının qiyməti son bir ilde 10 faiz, qeyri-ərzaq məhsullarının qiyməti isə, 5 faiz bahalaşır. Həmçinin, əhaliyə göstərilən xidmətlərin qiymətlərində də bahalaşmalar davam edir. Vəziyyətdən çıxış yolu isə ermənilər müxtəlif xarici ölkələrə qəçməqdə görürlər. Onu da qeyd edək ki, bu gün Avropanın Ermənistəna investisiya qoyuluşunu azaltması vəziyyəti dəha da ağırlaşdırır. "Johovurd" qəzetinin verdiyi məlumatə görə, ötən il Ermənistən iqtisadiyyatının real sektorunda investisiyaların hecmi azalıb.

Sabiq spiker: "Sarkisyan kimi prezidentin və onun quldurlarının belə hallara qarşı hansısa addımlar atacağını düşünmək sadəlövhük olardı"

Bu arada Ermənistən parlamentinin sabiq spikeri, hazırda müxalifet cinahında yer alan Karapet Rubinyan da vəziyyətin təhlükeli həddə çatdığını bildirir, ölkənin ağır sosial-iqtisadi böhrana yuvarlanmasının kökündə hakimiyətin yanlış siyasetinin ve məmələtlərin biznes maraqlarının durduğunu vurğulayır. Bu kontekstdə, o, Ermənistən konstitusiyasına zidd olaraq, deputatların biznesle məşşələ olmasına diqqət çəkir. Sabiq spiker bildirir ki, əger hakimiyət xalq tərəfindən özünə qarşı etimad görmək istəyirse, korrupsiya hallarına qarşı mübarizə aparmalıdır: "Lakin belə mübarizənin indiki hakimiyət dövründə heç vaxt olmayıcağı şübhəsizdir. Çünkü qanunazidd olaraq deputatların bizneslə, inhisarlılıqla məşşələ olmasına Serj Sarkisyan iqtidarı özü şərait yaradır. Elə hakimiyətin digər qollarındaki məmələrlər də iri biznesin əsas təmsilçiləridir. Buna görə də, Sarkisyan kimi prezidentin və onun quldurlarının belə hallara qarşı hansısa addımlar atacağını düşünmək sadəlövhük olardı. İndi xalq ya bu cinayətkar rejimindən xilas olmalıdır, ya da onun öz qanunsuz əməllərinin miqyasını necə genişləndirməsinə şahidlik etməlidir".

İqtisadçı ekspertlər de deyirlər ki, Ermənistən digər ciddi problemlərindən biri yoxsulluğun getdikcə dərinləşməsidir. Ermənistən Mərkəzi Bankının hesablaşmalarına görə, təqəbüdüllərin 75-80 faizindən çoxu yoxsulluq həddində yaşayır. Rəsmi statistikada ölkə əhaliyinin 25,4 faizinin yoxsulluq həddində yaşadığı öz əksini tapşa da, BMT-nin İnkışaf Proqramının hesabatına bu göstərici 50 faizə (!) bərabərdir. Hətta rəsmi statistika belə Ermənistəndə hər üç, ya da dörd nəfərdən birinin yoxsulluq həddində yaşadığını göstərir.

Beləliklə, Ermənistən hakimiyətinin yaratdığı acınacaqlı vəziyyət bu ölkədə tezliklə xaosun, hərc-mərcliyin, son nəticədə isə, xalq əşyənin başlanacağından xəber verir. Rəsmi Yerevan isə hakimiyətinin ömrünü təmas xəttində atılan güllələr hesabına uzatmağa çalışır. Ancaq bunun da bir gün Ermənistəna ciddi fəsad yaradacağını istisna etmək olmaz. Çünkü fakt budur ki, bu ölkə daxildən parçalanmaqla yanaşı, həm də xəritədən silinmək təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya qalıb.

R.RƏSULOV

Pirallahıda növbəti ağacəkmə aksiyası keçirilib

Atraf mühitin mühafizəsi, insanların sağlam təbii mühitdə yaşaması və təbii sərvətlərdən xalqımızın rifahının yaxşılaşdırılması namənə istifadəsi məsəlesi ölkəmizdə aparılan sosial-iqtisadi islahatlarda müüm yer tutur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Piralla-

hi rayonunun yaradılmasına dair qanunun tətbiqi barədə Sərençamı imzaladıqdan sonra, bu rayonda etraf mühitin qorunması, ekoloji vəziyyətin daha da yaxşılaşdırılması məqsədi ilə rayonun bütün ərazisi boyu, mütemadi olaraq, genişmiqyaslı abadlıq, yaşıllaşdırma işləri həyata keçirilir və bu işlər hazırda davam etdirilməkdədir. Bu istiqamətdə "700 yüz min ağac əkək" aksiyası çərçivəsində Pirallahı rayon icra hakimiyyəti və Yeni Azərbaycan Partiyası Pirallahı rayon təşkilatının birge təşəbbüsü ilə növbəti ağacəkmə kampaniyası keçirilib. Aksiyada RİH əməkdaşları, YAP Pirallahı rayon təşkilatının fealları, eləcə də, ictimaiyyət nümayəndəleri iştirak etdilər. Pirallahı qəsəbəsində Süleyman Bağırov küçəsində yerləşən parkda 200-dən çox yeni ağaclar və gül kolları əkilib, ərazidə təmizlik işləri aparılıb və ağaclarla aqrotexniki qulluq göstərilib. Kampaniya uğurla davam etdirilir.

RÖVŞƏN

Mətbuat Şurasının sədri Tiflisdə beynəlxalq toplantıda iştirak edib

Mətbuat Şurasının sədri, Milli Məclisin deputati Əflatun Amaşov Gürcüstanın paytaxtı Tiflisdə Şərqi Tərəfdəşliyinə üzv ölkələrin jurnalistlərin növbəti toplantıda iştirak edib. Avropa Şurasının və Avropa Birliyinin təşkilatlılığı ilə keçirilmiş

tədbirdə MŞ sədri çıxış edərək rəhbərlik etdiyi qurumun fəaliyyət istiqamətlərindən, söz və ifadə azadlığı ilə bağlı xarakterik tendensiyalardan söz açıb. Ə.Amaşov bildirib ki, Şuranın başlıca missiyası media orqanları ilə bağlı şikayətlərin araşdırılmasından ibarətdir. Bu xüsusda o, şikayətlərin strukturuna, hansı tələblərin yer alınmasına, MŞ-nin qərar və rəylərinin

şikayətlərdəki tələblərə nə dərəcə adekvat olmasına diqqət çəkib. Ə.Amaşov həmçinin in-

ternet media orqanlarının fəaliyyətindən narazılıqların, onların peşə prinsiplərinə etinəzə ya-

naşmalarının ənənəvi medianı üstələməsini xarakterik hal kimi vurğulayıb. MŞ sədri eyni

z a m a n d a praktika qarşılaşan bir sıra

məqamlar barədə fikirlərini bölüşərək jurnalistikada peşə etikası ilə elaqədar standartlara

müxtəlif yanaşmaların olduğunu bildirib. Mövcud istiqamətdəki yeniliklərin təbliğinə daim

ehtiyacın duyulduğunu söz və ifadə azadlıqlarının teminatında vacib məqamlardan biri olaraq öne çəkib. Qeyd edək ki, toplantıda Şərqi Tərəfdəşliyi Ölkələri Jurnalistləri Birliyinin re-

giondə söz və ifadə azadlığı ilə bağlı məsələləre həssaslığının artırılması yolları etrafında

müzakirələr aparılıb, bununla bağlı konkret situasiyalar təhlil olunub. Müzakirələr gedişində

təşkilatın informasiya portalının yaradılması və peşə davranışı qaydalarının hazırlanması

barədə qərar qəbul edilib. Onu da deyək ki, toplantıda Ə.Amaşovla yanaşı MŞ idarə Heyətinin üzvü, Demokratik Jurnalistlər Liqasının sədri Yadigar Məmmədli və "Baku Network"un

Ekspertlər Şurasının rəhbəri Elxan Ələsgərlə də iştirak edib.

meqamlar barədə fikirlərini bölüşərək jurnalistikada peşə etikası ilə elaqədar standartlara müxtəlif yanaşmaların olduğunu bildirib. Mövcud istiqamətdəki yeniliklərin təbliğinə daim ehtiyacın duyulduğunu söz və ifadə azadlıqlarının teminatında vacib məqamlardan biri olaraq öne çəkib. Qeyd edək ki, toplantıda Şərqi Tərəfdəşliyi Ölkələri Jurnalistləri Birliyinin re-

giondə söz və ifadə azadlığı ilə bağlı məsələləre həssaslığının artırılması yolları etrafında

müzakirələr aparılıb, bununla bağlı konkret situasiyalar təhlil olunub. Müzakirələr gedişində

təşkilatın informasiya portalının yaradılması və peşə davranışı qaydalarının hazırlanması

barədə qərar qəbul edilib. Onu da deyək ki, toplantıda Ə.Amaşovla yanaşı MŞ idarə Heyətinin üzvü, Demokratik Jurnalistlər Liqasının sədri Yadigar Məmmədli və "Baku Network"un

Ekspertlər Şurasının rəhbəri Elxan Ələsgərlə də iştirak edib.

16 dekabr 2017-ci il

Müsavatda gərginlik davam edir

Başqan müavini Elman Fəttahın istefasının ardınca digər məsələlər də üzə çıxır

Müsavat partiyasının başqan müavini Elman Fəttahın vəzifəsindən istefa verəməsi partiya rəhbərliyində ciddi fikir ayrılıqlarının olduğunu sübut edir. Bu fakt həm də başqan Arif Hacılinin və sabiq başqan İsa Qəmbərin bir çox məsələlərdə müavinlər və funksionerlərlə orta məxrəcə gəlməmələrinin təsdiqidir. Ümumiyyətlə, avtoritar idarəciliğin sistemi bir çox müsavatçıların kəskin narazılıqları ilə müşahidə olunmaqdır. Bu baxımdan, davamlı istefaların ve partiyadaxili parçalanmanın labüdüyü də ortadadır.

Arif Hacılı klani artıq bir neçə dəfə Tofiq Yaqublunun partiyadan xaric olunması istiqamətində tələblər irəli sürüb

Bu arada, Müsavat partiyasının "Milli Şura"da qalan yeganə temsilcisi Tofiq Yaqublunun özünü daha çox AXCP sədri Əli Kerimlinin yanında görməsi, Müsavatdan çox "Milli Şura"nın iclaslarına qatılması veziyətin daha da gərginleşmesində əsas olub. Əbəs yere deyil ki, A.Hacılı klani, artıq bir neçə dəfə T.Yaqublunun partiyadan xaric olunması istiqamətində tələblər irəli sürüb. Sadəcə, sabiq başqan, "MSDM"-in sədri İ.Qəmbər bu məsələdə nədənsə gözləmə mövqeyi tutmağı üstün bilib. Ancaq bunun belə davam edəcəyini də demək olmaz. Çünkü fakt budur ki, T.Yaqublu özünü Müsavatdan daha çox ya AXCP, ya da "Milli Şura"da görür.

Yeri gəlmışkən, T.Yaqublunun yanın qohumu Alya Yaqublu da əmisi oğlunu müdafiə etmek məqsədi ilə sosial şəbəkədə kampaniya başladıb. Düzdür, bu məsələdə yuxarıda qeyd edilən fikirlər yer almasa da, ciddi ittihamlar ortadadır. Belə ki, A.Yaqublu özünün

facebook sehifəsində qalmaqallı status paylaşıb və partiya funksioneri son illərdə gündəmi zəbt edən Müsavat, AXCP və digər müxalif qurumların saxta partiya vəsiqəsi alverini, yeni mühabiret üçün partibiletlərin satılmasını yenidən gündəmə getirib. Misal üçün A.Yaqublu yazar ki, biletatanlar (Müsavatın A.Hacılı klani-R.N.) ömrünü müxalifətdə qoymuş birini hakimiyətə işləməkdə ittihəm edirlər. Mehə buradan da, açıq-aydın görünür ki, partiyanın qaragırıuhçulara qarşı mübarizədə özünü T.Yaqublunun yanında görən A.Yaqublu açıq savaş elan edib.

İsa Qəmbər növbəti dəfə başqanlıq iddiası irəli sürməyəcəksə, yenisi kim olacaq - Arif Hacılı, Tofiq Yaqublu, yoxsa Yadigar Sadıqov?

Ortada digər maraq doğuran məqam, bir müddət sonra, daha dəqiqi desək 10 aydan sonra Müsavatda növbəti başqan seçkilərinin keçirməsinin reallaşdırılmasıdır. Ötən başqanlıq seçkilərindən sonra baş verən saxtalığın nəticəsi bu gün də davam edir. Həmin faktor, bilavasitə sözügedən məsələdə özünü açıq-aydın göstərir. Artıq partiyadaxili qruplaşmalar da qurultaya qədər öz planları ətrafında hərakətə keçiblər. Burada, xüsusilə üç qrupun adı hallanır ki, onlara hazırlıq başqan A.Hacılı, başqan müavini T.Yaqublu və dəha bir başqan müavini

Yadigar Sadıqovun rəhbərlik etdiyi bildirilir. Sərr deyil ki, bu şəxslərin üçü də başqanlığa iddiaçıdır və bir-birilərinə yarımla qarış da yol vermək fikrində olmadıqları göz önündədir. Müsavatdan mediaya sızan xəbərə görə, hətta formallaşan qruplardan agah olan A.Hacılinin partiya divanının son iclaslarının birində keçmiş başqan, MSDM rəhbəri İ.Qəmbərin başqanlığa namizəd olmayacağı təqdirdə, yenidən başqan olacağını qətiyyətə bildirməsi sözügedən narazılıqların pik həddə çatdığını sübuta yetirir.

Mehz belə bir ərefələrde Müsavat partiyasında uzun illər fealiyyət göstərmiş sabiqlərin də adlarının hallanması təşkilatda kəskin qarşidurmaların yanmasına xidmet etdiyini isbatlamış olur. Misal üçün, bu gün T.Yaqubluqa qarşı partiya daxilində düşməncilik münasibətlərinin formallaşmasına səbəb olacaq daha bir amil Müsavatın son qurultayında onun hebsxanadan açıq şəkildə başqanlığa namizəd Qubad İbadoğlunu dəstekləməsi olub...

ADR hərəkatının sədri Qubad İbadoğlu Tofiq Yaqublunu müdafiə edir və əlində də kompromatları var

Bu gün "ADR" adlı hərəkat yaratmış Q.İbadoğlu ilə T.Yaqublunun aralarındaki müsbət münasibətləri qalmaqdə davam edir. Bu münasibətlər fonunda Müsavatın növbəti başqanlığına namizəd olacaq T.Yaqubluya ən böyük kənar dəstək Q.İbadoğludan gələ bilər. Çünkü bu gün Müsavat haqqında, yəni partiyanın mövcud və sabiq başqanlıq haqqında en çox kompromatlar da "DR" hərəkatının sədrindədir.

Neticə etibarilə, faktlar yavaş-yavaş üzə çıxır və belə davam edərsə, Müsavatın parçalanma süreci dəha da artacaq. Xüsusilə, gələn ilin sentyabr-oktyabr aylarında keçiriləcək başqanlıq seçkiləri sözügedən faktora təkan verəcək.

Rövşən NURƏDDİNOĞLU

BSU-da "Elçinin "Baş" romanı struktur-funksional təhlil müstəvisində" adlı monoqrafiyanın təqdimat mərasimi olub

Baki Slavyan Universitetində ədəbiyyatşunas-tənqidçi, professor Nizami Tağısoyun "Elçinin "Baş" romanı struktur-funksional təhlil müstəvisində" monoqrafiyasının təqdimat mərasimi keçirilib. Mərasimi giriş sözü ilə BSU-nun Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının müdürü, professor Rəhile Qeybullayeva açıb.

Təqdimat mərasimində AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktor müavini, professor Məmməd Əliyev, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Yaradıcılıq şöbəsinin müdürü, professor Vüqar Əhməd, aparıcı elmi işçi, professor Baba Babayev, ADPU-nun professorları Himalay Qasımov, Elman Quliyev, Teyyar Salamoğlu,

lu, Yaqub Babayev, professor Abid Tahirli, BSU-nun Azərbaycan filologiyası və jurnalistika fakültəsinin dekanı, dosent Nuridə Novruzova və filologiya və xarici dil müəllimliyi fakültəsinin dekanı, professor İlyas Həmidov, BSU-nun professorları Naidə Məmmədxanova, Rəhile Quliyeva, Rüstəm Kamal və

başqaları çıxış ediblər. Natiqlər Nizami Tağısoyun adıçəkilən monoqrafiyasında əsərin struktur-funksional xüsusiyyətlərinin, Elçinin "Baş" romanının poetikasının doğru, dürüst nəzəri-metodoloji yönündə araşdırıldığını bildiriblər.

Cıxışçılar Nizami Tağısoyun monoqrafiyasının məziyyətlərinən dənisiib, monoqrafiyada qoyulan məsələlərin ədəbiyyatşunaslığımızda, nəzəriyyə sahəsində dəyərli və orijinal əsər olduğunu qeyd ediblər.

Sonda tədbirdə iştirak edən BSU-nun tələbə və magistrantları Nizami Tağısoyun "Elçinin "Baş" romanı struktur-funksional təhlil müstəvisində" monoqrafiyasının özəl çizgiliəri üzərində dayanaraq, N.Tağısoya gələcək tədqiqatlarında uğurlar arzulayıblar.

ZÜMRÜD

"Azərbaycanda tərcüməçi hazırlığı və tərcümə bazarı" mövzusunda III Milli Tərcümə Forumu keçirilib

Azərbaycan Respublikası Gənclər və idman Nazirliyinin dəstəyi və Azərbaycan Gənc Tərcüməçilər Assosiasiyanın təşkilatçılığı ilə 15 dekabr 2017-ci ildə "Park Inn" otelində "Azərbaycanda tərcüməçi hazırlığı və tərcümə bazarı" mövzusunda III Milli Tərcümə Forumu keçirilib. Tədbirin məqsədi Azərbaycanda tərcümə sənətini təşviq etmək, bu sahənin hazırlığına töhfə vermək, tərcüməçilər arasında şəbəkələşməni gücləndirmək və bu istiqamətdə gənclərin peşəkar kimi formalaşmasına töhfə verməkdir.

Forumda tərcüməçilər, dilçilər, beynəlxalq təşkilat və səfirlər, elecə də, dövlət və qeyri-hökumət qurumlarının tərcümə və dil məsələləri ilə əlaqəli nümayəndələri iştirak ediblər.

Forumun "Tərcüməçi hazırlığı və tərcümə bazarı: tələb və teklif" mövzusundakı birinci hissəsində AGTA-nın sədr müavini İsrail Xakiyev, Azərbaycan Dillər Universitetinin dosent Fiale Abdullayeva, Nazirlər Kabinetinə yanında Tərcümə Mərkəzinin nümayəndəsi Nəriman Əbdürəhmanlı və sərbəst tərcüməçi Elnur Hüseynov təqdimatla çıxış ediblər. Təqdimatlarda tərcüməçi hazırlığı və tərcümə bazarının bugünkü vəziyyəti ilə bağlı müzakirələr aparıblar.

Günün ikinci yarısında tədbir paralel sessiyalarla davam edib. Belə ki, müxtəlif sahələri əhatə edən paralel sessiyalarda peşəkar tərcüməçilər Mətin Axundlu, İsrail Xakiyev, İsmayıllı Cəbrayılov və Elnur Hüseynov tərcüməçilər üçün protokol qaydaları, etik davranış qaydaları, marketing, elecə də, müasir kompüter əsaslı tərcümə alətləri barədə biliklərini və təcrübələrini paylaşıblar.

Qeyd edək ki, AGTA 2014-cü ildə Beynəlxalq Tərcüməçilər Federasiyasının tamhüquqlu üzvüdür.

NƏZAKƏT

Goranboyda forum keçirilib

Iqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığı Kömək Milli Fondu sahibkarların mərcləndirilməsi, sahibkarlığın inkişafına maliyyə dəstəyinin göstərilməsi tədbirlərini davam etdirir. Bu sahədə növbəti işgüzar forum dekabrın 15-də Goranboy rayonunun Rəhimli kəndində keçirilib. 90-a yaxın sahibkarın iştirakı ilə keçirilən forum çərçivəsində rayonun iqtisadi potensialının reallaşdırılması istiqamətində sahibkarlarla müzakirələr aparılıb, Fond tərəfindən Goranboy rayonunun iqtisadi potensialına uyğun olaraq, bitki yağıları və nar konsentrasi istehsalı, süd emalı və meyvəqurutma müəssisələrinin, südlük istiqaməti cins heyvandarlıq, intensiv bağçılıq və arıcılıq təsərrüfatlarının yaradılması üzrə hazırlanmış nümunəvi investisiya layihələri və metodiki materiallər sahibkarlara təqdim olunub. Forumda iqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığı Kömək Milli Fondu icraçı direktorunun müavini Arif Vəliməmmədov Fondu özəl bölmənin inkişafında, xüsusən de regionlarda sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi tədbirlər barədə məlumat verib.

TƏRS BAXIŞ

AXCP-”REAL” qarşidurması çərçivədən çıxdı

Hərəkat funksioneri: “Əli Kərimli satqınçılıq nümunəsi olduğu kimi, həm də həyasızlığın son həddidir”

Son günler “Respublikacı Alternativ Hərəkatı” və ənənəvi müxalifet döşərgəsində təmsil olunan dağdıcı siyasi qurumlar arasında kəskin qarşidurmalar müşahidə olunmaqdadır. “REAL”-in icraçı katibi Natiq Cəfəri müxalifəti ötən əsrin 80-90-ci illərində ilişib qalmışdır, “azadlıq” və digər ənənəvi şüurları gözən salmaqdə ittihəm edib.

O, ənənəvi düşərgə təmsilçilərini köhnəlikdə, meydan təfəkküründə, bolşevizmdə, ümumilikdə, düzgün siyaset aparmamaqda və xarici qüvvələrdən sifariş almaqdə günahlandı. AXCP sədri Ə.Kərimlinin söyüş qrupu və “like” (bəyənmə) edənlər qismində fəaliyyət göstərən adamları N.Cəfərləyə qarşı hücumda keçiblər. Gözel Bayramının həbsindən sonra oxu daşa dəyən Ə.Kərimli arasıra mitinq keçirməyi çıxış yolu hesab edərək, onların “tələblərinə” qatılmayanları xəyanətkarlılıqda ittihəm edib. Bütün bunlara baxmayaraq, AXCP üzvlərinin sosial şəbəkələrdə İlqar Məmmədovun və N.Cəfərlinin ünvanına təhqir dolu fikirlər yazmaları vəziyyəti daha da qəlizləşdirib.

“REAL”la savaşın köklü səbəbləri...

“Milli Şura” “REAL”a birgə iştirakla bağlı hər hansı müraciət və ya təklif etməyib və edə bilseymi də, təşkilat olaraq, o seviyyəsiz qurumun tədbirlərində iştirak etməyəcəkdir. Bu fikirləri mətbuata açıqlamasında “Respublikacı Alternativ Hərəkatı”nın idarə heyətinin üzvü Azər Qasimli bildirib: “Ataların gözəl deyimi var: “Utanmasan, oynamaya ne var ki”. Dünənə qədər bize qarşı təhqirli sözler deyən xarici qüvvələrin nökəri olan Ə.Kərimli kimilər indi bizi yanına dəvet edir. Bu da, təəccübələr deyil. Çünkü Ə.Kərimli satqınçılıq nümunəsi olduğu kimi, həm də həyasız-

lığıñ son həddidir”.

A.Qasimli onu da bildirib ki, Ə.Kərimlinin məqsədi onun vəsiyəti ilə təşkilatı parçalamaq, İ.Məmmədovu qarşısındaki barəy kimi aradan qaldırmaqdır. Beləliklə, hər kəslə-bütün müxalifət qurumları ilə esl düşmənçilik münasibəti yaranan Ə.Kərimlinin belə bir şəraitde vəziyyəti ayındır - o, çıxılmaz durmadır və özünü bu kimi yollarla xilas etməye cəhd göstərir. Onun özü də, yaxşı bilir ki, heç bir siyasi təşkilat bu adımı və təmsil etdiyi qurumu dəstəkləmir: “Şər-böhtən və təhqir maşınınə çevrilən AXCP və “Milli Şura”ni kim dəstəkləyər ki! Bele bir şəraitde, mitinqə gedən və ölkədə “ana müxalifət” olduğunu göstərmək üçün onun dediklərini yerine yetirməyən, yersiz və məntiqsiz tələblərinə boyun eymeyən hər kəsa şər atan Ə.Kərimlinin rəhbəri olduğu partiya da, “Milli Şura” da iflasın astanasındadır”.

“Kərimlinin yanında partiyanın barmaqla sayılacaq qədər üzvlərindən başqa, kimsə qalmayacaq”

Təşkilatın funksioneri onu da bildirib ki, xalqdan heç bir halda dəstək ala bilməyen Ə.Kərimlini də qıcıqlandıran odur ki, heç kim onun yanında deyil: “Necə deyərlər, xalq şərin və böhtənin yanında deyil, inkişaf, tərəqqinin və saflığın yanındadır. Heç şübhəsiz ki, sosial şəbəkələr mənasız çağırışlar etməklə, insanlarda dərin ikrah hissi yaradan Ə.Kərimlinin yanında partiyanın barmaqla sayılacaq qədər üzvlərindən başqa kimse qalmayacaq”. Görünən işe budur ki, AXCP-”REAL” qarşidurmasının köklü səbəbləri, əslində, Ə.Kərimlinin özüne xalq toplumasına yönəlmış addımdır. Ancaq onun bu addıminin də baş tutmayacağı da bəri başdan bəlli dir.

RÖVŞƏN

Müxalifət uduzmağa məhkumdur

Tahir Kərimli: “Polşada Qərbə sərf etməyən hökumətlərə təzyiq etmək üçün müxalifət və bəzi siyasiləşmiş QHT-lər yetişdirilir”

Müsahibimiz Vəhdət
partiyasının sədri,
millət vəkili
Tahir Kərimlidir

toplantularının keçirilməsinə daha çox Polşanın Azərbaycandakı səfirliliyi az qala koordinasiyaçı rolunda çıxış edir. Bunun üçün dəfələrlə müxalifət liderlərinin iştirakı ilə səfirlikdə görüşlər də keçirilib. Polşanın bu məsələdə marağı nə ola bilər?

- Demək olar ki, postsosialist döşərgəsi üzrə Polşa Qərb və ABŞ tərefindən bir növ mərkəz yetişdirmə orqanı rolunu oynayır. Polşanın təkcə Azərbaycanla bağlı deyil, Ukrayna və Rusiya ilə bağlı da layihələri həyata keçirilir. Yeni Polşa açıqdan açıq özünü Qərbə və Sorosa təslim edib. Bir sıra postsovet məkanında, keçmiş sosialist ölkələrində hökumətlər eleyhinə müxalifətin formalşeması ideyaları Polşadan gəlir və Polşadan qurulur. Ona görə də, Polşa bu rolda iddiyalıdır və özü də çox aqressivdir. Biz bunu Ukrayna və digər hadisələrin təmsilində görürük. Bu məsələlərin koordinasiya edilməsi üçün Polşa seçilir. Polşada Qərbə sərf etməyən hökumətlərə

- Bildiyiniz kimi, müxalifətin bütün heyati dövründə bloklar və birliklər yaratmaq niyyətləri puça çıxıb. Yəni müxalifət döşərgəsini təmsil edən şəxslər bu gənə qədər bir çox birlik və blok yaratsalar da, sonda həmin qurumların hamisi fiaskoya uğrayıb. Bütün bunların fonundan, yenidən növbəti bir qurum yaratmaq niyyəti heç bir nəticə verməyəcək. Müxalifət liderləri bununla birbaşa bilmir və nəticədə, daim ugursuzluğa düşərələrlər. Bunu da səbəbi onların yersiz hərəkətlərə əl atması ilə bağlıdır.

- Cox maraqlıdır ki, müxalifətin birgə

A zərbaycanda 2018-ci ildə keçirilməsi nəzərdə tutulan prezident seçkilərinə hazırlıq, arıq başlaşa da, müxalif döşərgədə bu hal müşahidə olunmur. Əksinə, dağdıcı müxaliflər arasında parçalanma getdikcə dərinləşir. Müxalifət təmsil olunan partiya sədrərinin seçkiyə qatılıb-qatılmaması da hələ bəlli deyil. Bu işə, onunla izah oluna bilər ki, müxalifət sosial bazadan tamamilə məhrum olub.

Müxalifətdaxili intriqalar və ambisiyalar praqmatik addımlar atmağa imkan verə bilməz

Baxmayaraq ki, növbəti il Azərbaycanda prezident seçkilərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur, ancaq müxalifətin nəzərə çarpaçaq tərənnüsi belə hiss olunmur. Bu işə, o deməkdir ki, onlar sonda üzləşdikləri acı reallıqla barışmali olacaqlarılarını çox yaxşı başa düşürələr. Elə buna görə də, funksionerlər ayrı-ayrılıqda çıxış yolları axtarır, hətta əhalinin müxtəlif qruplarından kömək gözləyirlər. Məsələn, bu yaxınlarda İsa Qəmbər ziyanı-

olması qənaətində deyil və belə olan halda, neinki bir araya gelməkdən səhəbet gedə bilməz, hətta ADP sədri Ə.Kərimlinin heç siyasi figür kimi qəbul etmirdi.

Bəllidir ki, AXCP ilə ADP rəhbərliyinin təmsilindən heç bir müxalif funksionerindən biri digər

Müxalifətdaxili mübarizələr kəskinləşir

lara müraciət edərək, onları məsləhətləşmələrə çağırısa da, bunun bir nəticəsi olmayıb. Çünkü öz aralarında ümumi dil tapmayan qurumların kimlərinə məsləhətənə qulaq asağı, razılışacaq aqlaslaşmış deyil. Hər bir müxalif funksioneri və partiya sədri yalnız öz maraqlarını, liderlik statusu qazanmaq planlarını, bir sözlə, yalnız özünü düşünsürə, nə ümumi dil tapmaqdan, nə de razılaşmadan səhəbet gedə bilməz. Bele olan halda, xalqla öz aralarında körpü yarada biləcəklərinə ümid qalmır və bu da sosial bazanın olmaması deməkdir. Sosial bazası və elektoratı olmayanların seckilərde iştirakı, hər hansı bir nəticəyə ümid bəsləməsi ise gülündür.

Müxalifət daxilində birləşmənin, hətta ümumi dil tapmanın mümkünsüzlüyü və onun səbəbləri gün kimi ayındır. Çünkü müxalifətdaxili intriqalar, hərc-mərcilik və şəxsi mənafələrin önləndirilməsi ilə keçirilir. Daxili intriqalar və ambisiyalar uğurlu siyaset aparmağa imkan verə bilməz. Hər bir funksioner özü haqqında yüksək fikirdər və kompromis, bu səbəbdən, heç zaman alınmayaq. Müxalifət döşərgəsinin təmsil olunan partiya sədrəri, qurum rəhbərləri, hətta müavinlər belə, hamını öz ətrafinda birləşməyə dəvet edir. Məqsəd işe ne

tezyiq etmek üçün müxalifət və bəzi siyasişmiş QHT-lər yetişdirilir.

- Sizcə, müxalifət niyə formalşa bilər?

- Bu gün müxalifət döşərgəsinin təmsil edən liderlərin şəxsi ambisiyaları o qədər güclüdür ki, milli və dövlətçilik maraqları onları düşündürmür. Çünkü müxalifət partiya sədrərini maliyyələşdirən xarici qurumlar bele isteyir və bəzən, hətta tələb edirlər. Həm də müxaliflər arasında ciddi qarşidurular da mövcuddur. Partiya sədrəri müxalifət döşərgəsində digərindən üstün olmaq üçün bütün mümkün vasitə və üsullardan istifadə edirlər. Bu baxımdan, müxalif partiya sədrərinin olub-keçən narazılıqları kənara qoyub, hansısa birliyin yaradılmasından səhəbet gedə bilməz.

- Növbəti il keçirilməsi nəzərdə tutulan prezident seçkiləri ərafəsi müxalifət xarici qüvvələrlə əlaqələrinin genişlənə

biləcəyini demək olarmı?

- Müxalifət döşərgəsinin təmsil edən partiya sədrərini, qarşısın gələn seckilərlə əlaqədar, özlerine xaricden gücləşmə imkanları sıfır bərabərdir. Ümumiyyətlə, bu günə qədər müxalifət təmsilçiləri qatıldıqları bütün seckiləri uduza-uduza geliblər. Yəni bundan sonra da müxalifəti ağır, həm də, acınacaqlı meğlubiyyət gözləyir. Çünkü xalqın bunlara heç bir dəstəyi yoxdur. Onların özləri də reallığı dərk edirlər. Müxalifət partiya sədrərini çox gözəl bilirlər ki, bu seckilərdə onların cüzi uğur qazanmaq şansları sıfır bərabərdir. İndiki fəaliyyət, sadəcə, xarici qüvvələrə özlərini göstərmək və bununla da, maliyyə yardımçıları almaq isteyirlər. Seckilərdə əldə edə biləcəkləri nəticə xalqın onlara sərt mənfi münasibəti olacaqsası, əldə edə biləcəkləri qazanc xarici ağalarının qəpik - quruşu olacaq.

GÜLYANƏ

16 dekabr 2017-ci il

Müsavat partiyasında qarşıdurmalar davam edir

Müsavat partiyası başqa-nına yeni müavin təyin edilib. Daha doğrusu, bir neçə müavini olduğu halda, partiya başqanı üçün daha bir yeni müavin təyin edib. Bu, Müsavat partiyasının təşkilat şöbəsinin müdürü, həm də partiyanın divan üzvü Razim Əmiraslanlıdır. Təyinatla bağlı partiya başqanı Arif Hacılı sərəncam imzalayıb.

Görünür, 2016-ci ilin mart ayında efvələ azadlıqla çıxdıdan sonra T.Yaqublunun Müsavatın Arif Hacılı qanadının ümumi siyasetinə qarşı fəaliyyəti partiya rəhbərliyindəki bəzi şəxslərin xoşuna gəlmir. "Milli Şura" ile əlaqələrini kəsməməsi, Müsavat funksioneri olmasına baxmayaraq, "Milli Şura"nın üzvü olaraq qalması, daim hər iki müxalif düşərgənin bir yerdə olmalarının vacibliyi barədə çağrıqlar etməsi, Tofiq Yaqublunu A.Hacılı qaragüruhunun qəzəbinə getiren səbəblərdir. A.Hacılı qanadını daim rahatsız edən T.Yaqublunun AXCP sedri Ə.Kərimli ilə yaxşı münasibətde olmasıdır.

T.Yaqublu partiya rəhbərliyi tərəfindən dəfələrlə iradlar olsa da, o, bunnarın heç birinə məhəl qoymur və "Milli Şura" funksionerləri ile tez-tez görüşür, fotosalar çəkdirir sosial şəbəkədə yayar, keçirilən bəzi tədbirlərdə onlarla birlikdə iştirak edir. Yaqublunun "Milli Şura" ile əlaqələri, hətta Müsavatın son divan toplantılarının artıq müzakirə mənzusuna çevrilib. A.Hacılıya yaxınlığı ile seçilmiş eksər divan üzvləri de Müsavatın dehlizlərində belə geniş müzakirə obyektinə çevrilən başqan müavininə qarşı çıxırlar.

Bu cənəşma, təbii ki, 10 aydan sonra Müsavatda keçiriləcək başqanlıq şəkilləri ilə, bilavasitə bağlıdır. Artıq indidən partiya daxilində müxtəlif qrupların meydana gəldiyi inkar edile bilməz. Əsasən, üç qrupun adı hallanır ki, onlara hazırkı başqan A.Hacılı, başqan müavinini T.Yaqublu və daha bir başqan müavinini Yadigar Sadıqov rəhbərlik edir. Bu şəxslərin hər birinin başqanlıqla iddiaçı olacağı gözləniləndir. Hətta formalasən qruplardan xəbərdar olan A.Hacılının partiya divanının son iclaslarının birində keçmiş başqan, MSDM rəhbəri İ.Qəmbərin başqanlıqla namizəd olmayıcağı təqdirdə, yenidən başqan olacağını qətiyyətlə bildirməsi narazılıqları pik həddə çatdırıb.

Partiya daxilində xaos hökm sürür

T.Yaqublu qarşı partiya daxilində mənfi münasibətin formalasmasına səbəb olacaq faktlardan biri də, Müsavatın son qurultayında onun, hətta həbsxanadan belə açıq şəkildə başqanlığı namizəd olaraq Q.İbadoğlunu dəstəkləməsidir. Xatırladaq ki, Yaqublu bu gün də Qubad İbadoğlu ilə yaxşı münasibətdədir və onun təxminen iki ay önce, Amerikada olarkən Q.İbadoğlu ilə fotosalar çəkdirərək facebookda paylaşması bu münasibətləri təsdiqləyir.

Göründüyü kimi, partiya daxilində narazılıqlar, fikir ayrıqları, konfliktlər hökm sürür və bu da, öz növbəsində, parçalanmadan və idarəsizlikdən xəbər verir. Belə məlum olur ki, A.Hacılı qurumu bir araya getirə bilmir və idarəetməni itirib. Partiya daxilində fəaliy-

Müsavat qruplaşmalardan ibarətdir

yet göstərmək əvəzinə, dedi-qodu və hərc-mərcilik, bir sözə, xaos hökm sürür. İntriqalar da maksimum həddə çatıb. Hər bir funksioner də digerini qüsurlarını içtimailəşdirəcəyi ilə hədələyir və təhdid edir. A.Yaqublunun "Çox da macbur etməyin, danışaram, biabır olarsınız..." mesajı da belə hədələrdən. Amma "biabır olarsınız..." deyən Yaqublu, görünür, daha çox biabırçıqlıqlardan xəbərdardır və partiyanın fealiyyəti rüsvayılıqla dolu faktlarla zəngindir.

Əslində, partiyada bəzi rəhbər şəxslərin saxta partiya biletini alveri ilə məşgül olmaları yenilik deyil və bu məsələ hələ 2014-cü ildən gündəmdədir. Xüsusilə, 2015-ci ildə "Yeni Müsavat"ın xanım yazarı Sevinc Telmanqızının Avropadakı mühacir azərbaycanlıların həyatlarını qələmə almaq üçün bir sıra Avropa ölkələrində olması və bunun nəticəsində şok faktların üzə çıxmışından sonra bu məsələ daha da dərinleşdi və bu xanımın reportajları zamanı yüzlər saxta Müsavat arayışı ilə Avropaya üz tutan vətəndaşlarımızın olduğu üzə çıxdı. Partiya mensubiyəti olmayanların, Avropada məskunlaşmaq hüququnu almışların, yaxud yeni gedənlərin paylaşıqları statuslarından məlum olurdu ki, özlərin Məsavatın üzvü kimi təqdim edən ele şəxslər var ki, partiya başqanının kim olduğunu bele bilmirlər, ya suallardan qaçırlar, ya da İ.Qəmbərin artıq başqan olmamasından xəbərləri belə yoxdur.

Son zamanlar Müsavat başqanı A.Hacılının tez-tez Avropa ölkələrinə getmesi, saxta yollarla mühacirətə gedən şəxslərin məhkəmələrində barəsindəki saxta məlumatların təsdiqləməsi, onu deməyə əsas verir ki, başqanın saxta partiya biletini alveri barədə söylənilənlər yalan deyil. Avropa ölkələrinə saxta yollarla mühacirətə gedən şəxslərin məhkəmələrində iştirak edərək, saxta məlumatları təsdiqləmək xeyli bahalı prosedur sayılır. Bu prosedur da, öz növbəsində, Müsavat partiyası biznesinin tərkib hissəsidir.

Inam HACIYEV

25 qanuna dəyişiklik edildi

Dünən Milli Məclisin Plenar iclasında 25 qanuna dəyişiklik layihəsi səsə qoyulub. SİA-nın məlumatına görə, bunlar "Rəsmi statistika haqqında", "Həmkarlar ittifaqları haqqında", "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin İntizam nizamnaməsi"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında, "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin daxili xidmətləri nizamnaməsi"ndə dəyişiklik edilməsi haqqında, "Toxumçuqluq haqqında", "Məhkəmələr və hakimlər haqqında", "Yol hərəkəti haqqında", "İstehsalat və məişət tullantıları haqqında", "Təhqiqat, ibtidai istintaq, prokurorluq və məhkəmə organlarının qanunsuz hərəketləri nəticəsində fiziki şəxslər vurulmuş ziyanın ödənilməsi haqqında", "Heyvanlar aləmi haqqında", "Polis haqqında", "Prokurorluq haqqında", "Dövlət məhkəmə ekspertizası fealiyyəti haqqında", "Vəkillər və vəkkilik fealiyyəti haqqında", "Kütüvi informasiya vasitələri haqqında", "Taxıl haqqında", "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında", "Məşğulluq haqqında", "İcra haqqında", "Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyalar haqqında Əsasnamə"də dəyişiklik edilməsi barədə", "Televiziya və radio yayımı haqqında", "Lotereyalar haqqında" və "Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında" qanunlara dəyişikliklərin edilməsini nəzərdə tutan layihələrdir. Hər bir dəyişiklik layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq qəbul edilib. Qeyd edək ki, bu dəyişikliklər inzibati Xətalar Məcəlləsinə uyğunlaşdırılmış məqsədi daşıyır.

"Ermənilər, bir qayda olaraq, gücə təzim etməyə öyrəşmiş millətdir"

Azər Həsrət: "Mühəribə, onsuz da, acinacaqlı durumda olan erməniləri daha da acinacaqlı duruma salır "

Müsahibimiz siyasi şərhçi Azər Həsrətdir

- Azər müəllim, Ermənistanda "Əsgər anaları" təşkilati Dağlıq Qarabağ münaqışosının dayandırılması və orazilərin Azərbaycana qaytarılması tələbi ilə Sarkisyan rejiminə müraciətlər ünvanlaşdırıllar. Sizcə, bu, Ermənistən cəmiyyətinin mənasız iddialardan yorulduğularını deməyə əsas ola bilərmə?

- Ermənistənən ağılı başında olan heç bir insanı Dağlıq Qarabağ münaqışosının davamını arzu etmir. Onlar yaxşı anlayırlar ki, gündən-güne güclənen Azərbaycan günün birində işğal altındakı torpaqları öz gücünə azad edəcək. Ona görə də, mənasız və əsəssiz iddialardan el çekib, dinc yanaşı yaşamaq üçün çağrıqlar edir, öz övladlarının heç nə uğrunda hələk olmalarının qarşısını almaq isteyirlər. Bu mühəribə, onsuz da, acinacaqlı durumda olan erməniləri daha da acinacaqlı duruma salır.

- Dağlıq Qarabağ münaqışosu ilə bağlı məsələdə Ermənistən cəmiyyəti və xaricdəki erməni lobbisi ilə Sarkisyan arasında ziddiyətlər mövcuddur. Bu ziddiyətlər münaqışanın Azərbaycanın milli maraqları çərçivəsində həll olunmasında nə kimi yardımçı ola bilər?

- Bu işğal faktı, o qədər dərinə işləyib ki, Ermənistən ayrı-ayrı kəsimləri, artıq bir an önce, problemin çözülməli olduğunu dərk edir. Ona görə də fərqli kəsimlər fərqli həll yolları təklif edirlər. Son zamanlar isə Ermənistənda müxtəlif fəllər, qruplar təklif edirlər ki, torpaqları Azərbaycana qaytarıb, sülh şəraitində yaşamaqdan başqa çıxış yolu yoxdur. Təbii ki, bu yolu təklif edənlər daha uzaq-görənlərdir. Qeyd etdiyimiz kimi, onlar Azərbaycanın artımaqla olan gücünən bir gün savaş meydanında icraata yönəlcəyini və bunun ermənilər üçün nə demək olduğunu anlayanlardır. Belə bir durum bizim üstünlüyümüzün təsdiqi sayila bilər.

- Hər dəfə "Lavrov planı"dan danışılır, 5 rayonun, daha sonra 7 rayonun işğaldən azad ediləcəyi bildirilir. Amma konkret mövqə, hələ ki, ortada deyil. Bu cür fikir və təkliflər nə zaman reallığa çevriləcək?

- "Lavrov planı" özlüyündə cəlbəcisi olsa da, onun icrası istiqamətində qəti addımlar atılmadıqca hansıa gerçək sonucdan danışa bilmərik. Şəxsən, mənə elə gelir ki, yaxın müddət üçün problemin çözümünü gözləmək tələskənlik olardı. Biz hərbi-iqtisadi gücümüzü artırmaqdə davam etməliyik və Ermənistanda bu fakturun onlara nə vəd etdiyi dəha geniş anlaşılmalıdır. O zaman heç Lavrov və onun planı olmadan da, məsələ həllini tapacaq. Çünkü ermənilər, bir qayda olaraq, gücə təzim etməyə öyrəşmiş millətdir.

GÜLYANƏ

Azərbaycanın qədim ənənələri

Azərbaycan qədim tarixə və zəngin təbiətə malikdir. Təbiətin müxtəlifliyi qədim insanlarda həyat haqqında mifik təsəvvürlərin yaranmasına səbəb olmuşdur. İnkışaf qanunlarından xəbərsiz olan qədim insanlar təbiət hadisələrinə xeyir və şər gətirmək bacarığı verib, onları canlandırdı. "Təbiətlə mübarizə ibtidai insanların həyatını tədricən dəyişərək, dərkətmə qabiliyyətini xeyli artırdı, bu da dini etiqadların və ayinlərin yaranmasına təsir etdi. Keçən minilliklər ərzində ibtidai etiqadlar bir-birinə qarışmış, daş, ağac, od, su kultları və əcdadlara pərəstiş, təbiət kultu kimi mürəkkəb kompleks formalaşmışdır. Təbiətin müxtəlif əşyalarına sitiyəs və qədim insanların arxaik təsəvvürləri ən qədim dövrlərdən qarşılıqlı asılılıqla olmuşdur. "Təbiət qüvvələri insana yad, müəmmalı və sarsıcıdı gəlir. Bütün mədəni xalqların keçdikləri mərhələlərin müəyyən pilləsində insan təbiəti təmsilətə yolu ilə mənimşəyir." Bunlar dini təsəvvürlərin yaranmasına təsir etmiş, bu dövrün insanları özlərini təbiətin ayrılmaz bir hissəsi hesab etmiş və özləri ilə təbiət arasında heç bir fərq qoymamışlar.

Dünyanın bir sıra xalqlarında olduğu kimi, Azərbaycanda da islamdan əvvəlki dövrde bir çox qədim dini inamlar, etiqadlar ve mərasimlər geniş yayılmışdı. Qeyd etmək lazımdır ki, islaməqədərki dini təsəvvürlər mahiyətən çox mürəkkəb və çoxcəhətlidir. Təsədűfi deyil ki, tədqiqatçılar arasında bu təsəvvürlerin elmi təsnifatı və prinsipleri haqqında fikirlər müxtəlidir. Burada miflə dinin nisbəti, daha doğrusu, islaməqədərki əqidələrin mif və yaxud din hesab olunması məsələsini və s. göstərmək olar. Mütəxəssislərin fikrine görə, qədim dini etiqadların sistem və modeləşdirilməsinə böyük ehtiyac duyulur. Azərbaycanda islaməqədərki etiqadların aşağıdakı formaları mövcuddur: daş ayını, su ayını, ağac ayını, od ayını, kosmoqoniya ilə bağlı etiqadlar və s. Yuxarıda qeyd olunan ayinlər animizm, magiya (sehrbazlıq), totemizm, əcdadlara sitiyəs və fetişizmle six bağlıdır.

Tədqiqatçıların fikrincə, ibtidai dini təsəvvürlerin yaranma izləri Azıx mağarasının qədim sakinlərinin mexsusdur ki, bu da ilk paleolit dövrünə təsadüf edir.

İnsanın ilk məskəni mağaralar olmuşdur. Onlar insanın həyatında mühüm rol oynamış, həyatını qorumuş, soyuqdan və istidən saxlamış, həm də əldə etdiyi qida məhsullarının saxlanmasına imkan yaratmışdır. Pirlərin çoxu da insanların qədim sığınacağı olan mağaralarda yerləşmişdir. Bu mağaralar Azərbaycanda müxtəlif adlarla: "sığınacaq", "pənah" "zağa", "mağara" və "kühül" adlandırılmışdır. Mağaralar əcdadlarımız üçün ibadətgah olmuşdur.

Bu dövər xas xüsusiyyətlərən biri mağarada yaşayan insanların ölmüş insanlar üçün nəhəng abidələr ucaltmasıdır. Daş dövrünün son mərhələsinə aid olan bu nəhəng tikililər meqalit adlanır. Onlar qədim dəfn mərasimləri ilə əlaqədardır. Meqalitlərə menqirlər, dolmenlər, kromlexler və daş qutular da aiddir. Arxeoloqlar siklopik (nəhəng) tikililəri də meqalit abidələre aid edirlər. Azərbaycanda meqalit abidələrin ən geniş yayılmış forması

kromlexlərdir. Bunlar dairəvi düzülmüş, üzərinə daş lövhələr qoyulmuş nəhəng daşlardır və hər birinin hündürlüyü 6-7 metrə çatır. Dairənin mərkəzində ayrıca qoyulmuş daş və ya qəbirə təsədűf edilir. Bele abidələrə Qobustanda rast gəlinir. Onların əksəriyyətinin mərkəzində qəbir olduğundan, bu abidələr, neinkı günəş kultu, həmçinin, ölürlər kultu ilə də bağlıdır.

R.Quliyeva yazır: "Azərbaycanda mezolit dövrü Qobustan tapıntılarında əks olunur. Burada ən qədim rəsmlər, əsasən, qadın təsvirləridir. Bu rəsmlər məhsuldarlıq simvolu daşlıqla yanaşı, həm də qadının cəmiyyətdə rolunu göstərir. Arxeoloji materiallara əsasən, ölürlər basdırılarkən, həsisə bükülür, qəbir çuxuruna isə sağlığında malik olduqları bəzək əşyaları qoyulurdu".

Qədim dini təsəvvürlərdə əcdadlara pərəstiş mühüm yer tuturdu. Məhsuldar qüvvələrin sonrakı inkışafında təsərrüfat-məisət həyatında qadının mövqeyi zəifləyir və kişinin cəmiyyətdə rolü xeyli artır. Dəfn adətlərində kişiyə pərəstiş müşahidə edilir. Bunulla əlaqədər, kişiyə aid heykəller yaranır. Kişiyə pərəstiş oda pərəstişlə əlaqəlidir. Buna ölüyandırma adətində də rast gəlinir. Cəsədlərin torpağa təpsiriləməsi ilə yanaşı, o dövrə müqəddəs sayılan ağaclarlardan qalanmış böyük tonqalda yandırılması adəti də yayılmışdır. Qədim Azərbaycanda arçan ağacı müqəddəs sayılmışdır. Arçan ağacı qəbiristanlıqlarda əkilmış, onun şiresində xəstəliklərin müalicəsində və tüstüsündə ipəkqurdur yetişdirilməsində istifadə edilmişdir.

Qədim azərbaycanlıların animistik təsəvvürleri, əsasən, insanla, təbiətlə, xüsusən, ruhla bağlı olmuşdur. Məzarda yerləşən daş qutulardakı dəlikləri də qədim insanların animistik baxışları ilə əlaqələndirmək olar. Daş azərbaycanlıların, eləcə də, dünyanın bir çox xalqlarının arxaik təsəvvüründə ruhun məskəni sayılmış və şübhəsiz ki, qədim etiqadlarda ruh haqqında təsəvvürələr əhəmiyyətli yer tutmuşdur.

R.Quliyevanın fikrincə, Azərbaycanda mövcud olmuş arxaik

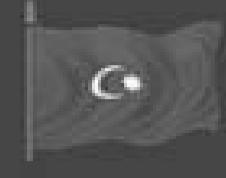
inama əsasən, ruh ölüməndə sonra daşa keçir. İndi də xalq arasında "oldü, yəni daşa döndü" ifadəsi "öləmk" mənasında işlənir. Azərbaycanın bir sıra bölgələrində əzabla ölenin elinə daş qoyardılar ki, ruhu daşa keçib, rahatlaşın. Mahiyyətən çox qədim olan başqa bir mərasimde ölüyü evdən yola salanda, arxasında daş atırlar. Xalq arasında birinə ölüm arzulayanda, belə bir ifadə də işlənir: "Dalinca bir qara daş", Azərbaycanın hər yerində indi də hamile qadın öləndə, yanına daş qoyurlar ki, ölen uşağın ruhu ona keçsin.

Müsəris azərbaycanlıların dəfn mərasimlərində olan daşla bağlı ayinlər, həqiqətən də, müsəlman ayinləri ilə qarışan qədim təsəvvürlerin qalıqlarıdır və onlar millimənvi mədəniyyətin ayrılmaz hissəsi kimi qəbul edilir. Adətən, ölen adam üçün qəbir qazılır və başdaşı qoyulur. Bu, unudulmuş qədim baxışlarla bağlıdır və indi də islam dini tərefindən qəbul edilmişdir. Arxaik təsəvvürə əsasən, ölenin ruhu stel daşına keçir. Stel torpağa basdırılmış mənqır daşlarının qalıq formasıdır. Çox vaxt stellər yixilmiş və ya şaquli basdırılan yonulmuş daş abidələrə oxşayır. Bele daşlara Qarabağ düzənlilikdə və Kiçik Qafqazın dağetəyi hissəsində rast gəlinir.

Daşla bağlı inanclar azərbaycanlıların məişətində xüsusi yer tutur. Qədim ənənəyə görə, yeni evin inşasında bünövşəye qoyulan daş müqəddəs sayılır. Xalq arasında daimi yaşayış yeri "bünnövər daşı" adlanır. Əbədi tikinti rəmzi hesab olunan belə daş, adətən, ağsaqqallar tərefindən qoyulur. Azərbaycanın bir çox bölgələrində gəlini bəy evinə köçürək, cibinə daş qoyardılar. Bu, gəlinin ər evində kök salması arzusundan irəli gəldirdi.

Daş ayını ilə bağlı arxaik təsəvvürler Azərbaycan folklorunda da öz əksini tapmışdır. Onların kökü xalqın empirik biliklərindən və mərasimlərində yaranmışdır. Nağılların çoxunun məzmunu qədim adətlərdən götürülmüşdür. "Dostların sirri" nağılında bəlaya düşmüs dostlar məqsədlərinə daşın köməyi ilə çatırlar. Daş piri tərk edərkən, geriyə baxmağa qoyulan qadağə bir sira nağıllarda öz əksini tapmışdır. Azərbaycanlıların məişətində "dərdin daşlara", "mənim daşım sənin başına düşsün", "sən mənim daşımı atmışan" kimi daşla bağlı ifade və diləklər geniş yayılmışdır. Ər arvadını boşayanda isə, onun dalınca daş atar və deyərdi: "Daşını atdım". Qədim təsəvvürə görə, daşın təsir qüvvəsi "sərhədsizdir" və buna görə də, belə inamlar insanların məişətinə qorunub-saxlanılmışdır.

R.Quliyeva yazır: "Qədim dini təsəvvürlerde ruhların qeyri-adi qüvvəsinə inam xüsusi yer tuturdu. Belə ruhlar şeytanlar, cinlər, qulqabanı və hal anası kimi xeyir-xah və şər ruhlara bölünürdü. Cinlər xalqın mifik təsəvvüründə onlara zərər vuran şeytana bəzədilirdi. Ona görə də, qaynar su-

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütüvə İnfərmasiya Vəsítələrinin İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fondu

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütüvə İnfərmasiya Vəsítələrinin İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fonduun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

yu yere və oda tökmək, cinlər üçün paltar hesab edilən soğan və sarımsaq qabığını yandırmaq olmazdı.

Qədim insanların həyatdaçı çətinlikləri onlarda təbiətə möcüzə və magiya üsulu ilə təsir etməyin mümkün olduğunu inam, mövcud üsullar içinde isə müxtəlif talisman və amuletlerin yaranmasına səbəb olmuşdur ki, onların vəzifəsi insanı müxtəlif bələlardan qorumaq idi. Adətən, amuletler çay daşlarından olurdu. Azərbaycanlıların məişətində kök salmış inama görə, toxuculuq dəzgahlarını, nehrəni gözəyəmədən qorumaq, yaşıq tez çalxanması və bolluğu üçün daşlardan düzəlmış bağlamalar asardılar.

Ənənəvi təsəvvürlərə görə, xalça toxuyaşlarının ustalık məharətini bədnəzərdən qorumaq məqsədi ilə dəzgahdan təbii oyuğu olan xırda çinqıl daşları asardılar. Azərbaycanın bəzi bölgələrində belə adətlərə indi də rast gəlmək olur.

Qədim sakinlərin arxaik təsəvvürə görə, amulet şeytanın fitnələrindən qorunmağa kömək edir. İnama görə, göz dəyəndə pərişanlıq, sıxıntı halları duylur, belələr və uğursuzluqlar baş verir. Amulet ətraf mühitə təzyiq göstərək, sahibini şərdən, bələdan qoruyur, ona xoşbəxtlik, var-dövlət və müvəffeqiyət getirir.

Azərbaycanda qədimdən əqiqdən düzəldilmiş muncuqları amulet kimi istifadə etmişlər.

Azərbaycanlıların arxaik inama görə, əqiq (baba daş) Allah və insanların arasında vəsítəçi rolunu daşıyır".

Babadağından götürülmüş daşlar "baba daş" adlanır və dağın özü kimi müqəddəs sayılır. Rəvayətə görə, Babadağ etəyindəki daşlar da bu dağın "bədənin" hissələridir. Xalqın inama görə, bu daşlar göydən yere ildirim çaxanda təkəlür və ona sahib olanları bütün bələlardan qoruyur.

Qədim insanlar arasında daşların magik təsir qüvvəsinə inam güclü idi. Arxaik inama görə, yaşıq yağıdırmaq üçün daş çaya atardılar. Bu daşlar "yağmur daş" adlanır.

Bele bir inam da var ki, müqəddəs daşı çevirməklə, təbiətə təsir etmək mümkündür. Qədim insanlar daş şəfa, nicat və bərəket rəmzi kimi qəbul etmişlər. Kiçik daşların un və yağ saxlanılan qablara atılması ibtidai dini təsəvvürələrin nəticəsidir.

Qədim inama görə, daşlar müləcivə xüsusiyyətlərə də malik idi. "Dalaq daşı", "Yeri daş", "Öskürək daşı" müsəris dövrə də pir hesab olunur.

Qurbankəsma mərasimində daşlar qurbangah rolunu daşıyır, müqəddəs hesab olunur. Bele daşlara Daşkəsən bölgəsində, Pirsultan, Qara və Ziyərat dağlarında rast gəlinir.

**Vahid ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə felsəfə doktoru**

Murad Dadaşov məşhur şouda

Eməkdar artist Murad Daşəv Rusyanın məşhur "Pole Çüdes" capital-şousunun qonağı olacaq. SİA-nın məlumatına görə, aparıcı bu gün axşam Rusyanın "Birinci" kanalında yayılmış şouya qatılacaq. 25 ildir yayılmış reytinglə verilişdə sürprizlərlə dolu oyun olacaq. Programda Azərbaycanın mədəniyyəti və tarixi barədə geniş məlumat veriləcək.

*Elxan Cəlilov Tehranda
ölkəmizi təmsil edib*

Sumqayıt Regional Mədəniyyət və Turizm idarəsinin Abşeron rayon Xırdalan şəhər 11 illik musiqi məktəbinin saz ixtisası üzrə müəllimi Elxan Cəlilov Tehran-da keçirilən "Beynəlxalq Aşıq Festivalı"nda ölkəmizi təmsil edib. SiA-nın məlumatına görə, İran İslam Respublikasının Tehran şəhərində İran Aşıqlar Birliyinin təşkilatçılığı ilə Aşıq Qərib adına "Beynəlxalq Aşıq Festivalı" keçirilib. İran, Türkiye, Gürcüstan saz ustadlarının dəvət alındıqları festivalda Azərbaycanı Abşeron rayon Xırdalan şəhər 11 illik musiqi məktəbinin saz ixtisası üzrə müəllimi Elxan Cəlilov təmsil edib. Festival çərçivəsində, dəvət almış aşıqların fərdi ifalarından sonra, bütün iştirakçıların birgə ifası ilə festivala yekun vurulub. Yüksək səviyyədə təşkil olunmuş festivalın bağlanış mərasimində çıxış edən İran Aşıqlar Birliyinin sədri Aşıq Səlcuq Şahbazi festivalın keçirilməsində əməyi olan hər kəsə təşəkkür edib. Sonda bütün iştirakçılara xatirə hədiyyələri təqdim olunub.

*Çingizxanı təhqir edən
səxs cəzalandırıldı*

Cinin Daxili Mongolustan Muxtar Rayonunun mehkəməsi 19 yaşlı oğlunu Çingizxanın portretini təhqir etdiyi üçün bir il müddətinə azadlıqdan məhrum edib. Yerli KV-lar xəbər verir ki, mehkəmə Luo adlı şəxsin bu hərəkətində etnik nifrat və diskriminasiya olduğunu müəyyən edib.

Qeyd edək ki, Luonun Böyük Mongol İmperiyasının qurucusu Çingizxanın portretini tapdalaması videosu internetdə yayıldıdan sonra sosial şəbəkə istifadəçilərinin və ictimaiyyətin qınağına tuş gelib. Polisə bu barədə şikayət daxil olandan sonra müvafiq anlaşılma əsasında iş məhkəməyə göndərilib. Luo məhkəmədə üzr-xahlıq etsə də, həbs cəzasından canını qurtara bilməyib.

"Bakıxanovlar şöhrət zirvəsində" kitabı nəşr olunub

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin dəstəyi ilə "Bakı-xanovlar şöhrət zirvəsində" kitabının nəşri başa çatdırılıb. SİA-nın məlumatına görə, kitab maarifçi, alim və şair Abbasqulu Ağa Bakıxanov, Xalq artisti, tarzən Əhməd Bakıxanov və Xalq artisti, bəstəkar Tofiq Bakıxanovun həyat və yaradıcılığına həsr olunub. Kitab "Renessans-A" nəşriyatında yüksək poliqrafik keyfiyyətlə çap edilib. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin təbeçiliyində olan kütləvi kitabxanalara və müvafiq sayda aidiyyəti qurumlara paylanılacaq.

FLAN

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filologiya fakültəsinin Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimliyi ixtisasının II kurs tələbəsi Zaidova Könül Adil qızının adına verilmiş tələbə biletini itdiyi üçün etibarsızlış sayılır.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filologiya fakültəsinin IV kurs tələbəsi Quliyeva Aynurə Tofiq qızının adına verilmiş tələbə biletli itdiyi üçün etibarsızı sayılır.

***

Readalot.com

3
Babruz Ouliyev

Bas redaktorun müavinləri:

Valeh Məhərrəmli Fətulla Həsənov

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
 küçəsi, 22**

Rüçəsi, 32.
Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
Tel: 598-33-90 Faks: 493-11-62

Remembering Moshé Matlach, Settler

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
məsələsi tətbiq olunmalıdır.

Qəzet "Səs"in komputer mərkəzində yığılın, sahifələrin "Azerbaycan" nəşriyatında çap olunur
Qəzətdə AzərTAc, SİA, APA və AZADINFORM informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**